

ST. OLAV *Julen 1994*

Det hev ei rose sprunge...

ST. OLAV

Innhold:

3	Europa i ruiner i Sarajevo	<i>UKJ</i>
4	Julenattspreken	<i>Aage Hauken o.p.</i>
6	Den katolske kirke og jødene	<i>Bernt Eidsvig</i>
10	Slitesterke melodier - apropos den gregorianske sangen	<i>Liv Greni</i>
13	Minneord for pater Kulbach	<i>Dag Skogheim</i>
14	Kvinneprestspørsmålet ikke 'tabu'	<i>Baby Johannessen</i>
16	Ingen angst for fakta!	<i>Karl Lehmann S.J.</i>
17	Vil du bli "San Sebastiano-venn"?	<i>Marianne Torp</i>
18	Sukker og slavearbeid	
19	Anger og omvendelse	
20	Synoden	<i>Else-Britt Nilsen o.p.</i>
22	Tredve nye kardinaler	
24	Omsorg for gjengifte skilte: Ved alteret skilles åndene	<i>UKJ</i>
26	Sr. Regina Troost in memoriam	<i>St. Josephsøstrene</i>
27	P. Athanasius Kulbach in memoriam	<i>Heinz-J. Catrein SSCC</i>
32	Jula - klam familiekos?	<i>Backstreet Girl</i>

Europa i ruiner i Sarajevo

Hva visste vi om Sarajevo? Før byen ble det Sarajevo vi kjenner fra TV-skjermen: drivende kruttøyk, skremte mennesker som haster for å grave graver og tørke tårer før nok et dunder sprer mer død og ødeleggelse. Noe visste vi, skolebrokker om skuddet i Sarajevo som utløste en verdensbrann for noen krigsgenerasjoner siden, og minner om en fredeligere kamp om medaljer og olympisk ære for et tiår tilbake. Det var vel det hele.

Nå - etter tre års daglig fjernkontakt med krig og stadig strandet fred - mener vi å vite mer. Vi har jo *sett* det hele. Men *vet* vi egentlig mer? Debatten nylig bl.a. i Dagbladet og i Dagsnytt Atten om mediedekning og -forfalskning, om hva det egentlig er som foregår i Bosnia, for ikke å snakke om hvordan forhistorien ser ut - det multinasjonale liberale Bosnia, fiksjon eller virkelighet? - tyder på at mangt er usett, av mange. Fordi det ikke kommer på skjermen eller i de raske avis-spalter.

En smal bok fra innsiden kaster lys. *Tagebuch der Aussiedlung*, skrevet av Dzevad Karahasan, dikter og dekan ved Akademiet for scenekunst i Sarajevo - utgitt på tysk i eksil for et år siden. Undertegnede leste den - og leste den igjen - da året som nå heller, var nytt. Den slipper ikke taket, roper på å bli tatt frem.

De vel hundre små sidene er ingen dagbok i vanlig forstand, men en blanding av historie og historier, refleksjoner og anekdoter, underfundige og etsende detaljer. Som episoden med moren som gråter fordi hennes barn ikke er såret og fraktet ut av byen til sykehus, mat og sikkerhet slik naboen og hennes datter er. Krigens ironiske absurditet: "En mor som gråter fordi hennes barn ikke er såret, og fordi de er hos henne i Sarajevo!" Og krigens absurde humor: Kulene som ikke traff Karahasan selv fordi bokhyllen stod i veien. "Nok en gang reddet litteraturen mitt liv."

Karahasans lille bok er en litterær tolkning av samtiden, utført på åstedet og med historien som bakteppe. Et lite stykke stor bosnisk litteratur - en melankolsk-ironisk klagesang over en europeisk storby som langsomt legges i grus med det øvrige Europa på tilskuerplass. "Man ser vår ulykke som en dårlig regissert film," noterer Karahasan.

Skjønt bokens hovedanliggende er ikke å anklage likegyldigheten. Den vil nettopp riste oss ut av den ved å vise hva det er som går under med Sarajevo. "Kunsten beskytter oss mot likegyldigheten, og så lenge et menneske ikke er likegyldig, lever det," sier Karahasan til sine studenter da de møtes igjen etter det første store bombardementet av byen.

Og kunstneren Karahasan tegner et vakkert og vemodig portrett av sin by, en by som vokste frem mellom en krans av beskyttende åser. Han bruker byplan og arkitektur for å gjøre historien håndgripelig og begripelig. Og fremtrer bildet av en by som i århundrer har vært en underlig og til tider vidunderlig blanding av språk og religioner, kulturer og folkeslag som maktet å leve side om side i relativ fordragelighet der mellom de høye åser. Helt fra grunnleggelsen av var både islam og jødedom, katolsk og ortodoks kristendom til stede, og språkene virret om hverandre: tyrkisk, arabisk, bosnisk, kroatisk, ungarsk, tysk, italiensk. Slik ble Sarajevo "et nytt Babylon, men også et nytt Jerusalem", for ingen andre steder enn i Sarajevo og Jerusalem kan man "med ett og samme blikk" favne gudshus for både jøder, kristne og muslimer. Intet annet sted ligger de så tett.

Og er *det* nettopp det fatale? undrer Karahasan, som klokkelig gjemmer unna sin egen plass i det religiøse landskapet. Det videre perspektiv, toleransen, er hans ærend. "Ødelegger man min by fordi man ikke tåler at det finnes gudshus for fire religioner der?" Det ser slik ut: "Den militære estetikk skal påtvinges oss, og i generalenes estetiske prosjekt har det tyrkiske, det østerriksk-ungarske og det jugoslaviske, islamske, katolske og kommunistiske ingen plass ved siden av hverandre." *Det* er den dypeste og mest utholdelige nød og elendighet i Sarajevo, gjentar og gjentar Karahasan overfor en like velmenende som uforstående utenlandsk journalist, utsendt for å lave nok en elendighetsrapport fra Sarajevo.

Ved ruinene av Magribija-moskéen spør Karahasan imamen, som betrakter ødeleggelsen, om å få ta litt sten til å tette igjen sine istykkersprengte kjellervinduer. "Naturligvis," svarer imamen. "Hvis disse stenene kan redde livet for noen, eller i det minste redusere angsten, så er de i sannhet hellige

stener. Og det er jo det gudshusene skulle tjene til, å fri oss fra angsten."

Utpå nyåret 1992 forlot Dzevad Kaharasan Sarajevo - en av grunnene var nettopp for å arbeide for det liberale Bosnias sak i europeisk sammenheng. Siden da har mange andre bosniere av hans sinnelag sett seg mer eller mindre tvunget til det samme. Og deres felles drøm om et multietnisk og tolerant Bosnia, i pakt med landets lengste historiske røtter, synes å forbli en drøm.

Og det er det sviende absurde ved det hele, for før "militærestetikken" - Karahasans ord for 'etnisk rensning' - fungerte man ganske så godt sammen i urensset tilstand. "Hvorfor vil man ikke gå med på deling av landet og byen etter etniske grenser, hvis det kan redde freden?" spør en amerikansk journalist mens granatene hagler utenfor kjellervinduene. "Jeg ville med begeistring støtte deling, om De kunne gi meg en plan for hvordan," svarer Karahasan. Og tar for seg det titalls typiske Sarajevo-ektepar som sitter sammen med dem i kjelleren: Kun ett av dem har samme nasjonalitet. (Forøvrig første gang det gikk opp for meg, noterer Karahasan i parentes.) Og hva ham selv og hans kone angår, "ville en delinje nærmest måtte gå midt i badekaret". Å få til en deling under slike forhold, "turde være i vanskeligste laget selv for en 'divisor' av herr Vances format".

Å dele Bosnia er som å skille ektefeller, sa erkebiskop Komarica av Banja Luka i et intervju i *The Tablet*, gjengitt i *St.Olav* i fjor "Når jeg sier Europa, får jeg vondt i hjertet. Vi er en del av Europa, vi er arvtagere av den felles europeiske kultur. Vi er grenselandet mellom to kulturer, mellom øst og vest. (-) Landet vårt var som en have med mange blomster, farger og lukter," et land hvor den "dialog mellom de monoteistiske tradisjoner" som den katolske kirke siden Det 2. Vatikankonsil har forpliktet seg til, "ville hatt særlig gode muligheter", sa Komarica.

Det er langt mer enn bygninger som ligger i grus i Sarajevo. Men kanskje er det nettopp i Sarajevos ruiner morgendagens Europa-debatt bør begynne?

Kirkebønnen på julaften:

Herre, fra år til år skjenker du oss forventningen om vår frelse. La oss engang med trygghet møte din enbårne sønn som dommer, likesom vi nå med glede tar imot ham som vår Frelser, han som lever og råder fra evighet til evighet. Amen.

4

Aage Hauken o.p.: Julenattspreken

Julen er det øyeblikk i nordmenns liv da jord og himmel møtes - i hvert fall synes de å tangere hverandre, om ikke annet så i hvert fall for en aldri så liten stund.

Det er blitt vane fra kirkelig hold å kritisere nordmenns religiøse vaner, især deres julevaner. Den tradisjonelle julefeiringen uthenges for å være overflatisk, dårlig kamuflert materialisme, en verdsliggjort form for vane-kristendom - dere kjenner denne ram-sen like godt. som jeg.

Men dette at våre religiøse instinkter synes å gi livstegn fra seg ved vinter-solhverv, er ikke egentlig noe å kritisere. I mørket feirer vi lyset, i den tunge årstiden våger vi å se fremover, midt i all dunkelheten feirer vi håpet om et bedre liv og en bedre verden.

Våre religiøse instinkter går nemlig altfor dypt til at de bør lates hånt om. Det vi måtte ha av draging mot det guddommelige, er en lengsel som er plantet i oss av Gud selv. Derfor er den selve utgangspunktet for alt hva vi forstår med ordene tro og håp.

Hvert år kan statistikerne forsikre oss om at nesten alle nordmenn - over åtti prosent - finner tilværelsen meningsfylt. Hva mer er: denne meningen med tilværelsen har religiøse fortegn. Til syvende og sist - viser det seg - tror vi nesten alle på en mening med våre liv som går utover det daglige, det materielle og alt det verdslige. Og denne intuisjonen - eller skal vi heller kalle den en form for erfaring? - er få villige til å gi avall på. Riktignok opererer de fleste med 'sin egen Gud' som det så smukt heter - men denne Gud er altså ikke så privat at han ikke er forenlig med Kirkens forkynnelse, i hvert fall ikke i julen.

Julenatt møtes derfor vår naturlige draging mot Gud med Guds draging mot menneskene, slik det er uttrykt i evangeliene, slik Kirken forkynner det. Og slik har det seg at norske julevaner slett ikke fortoner seg så uvanlige når man tenker etter.

Kirkens gjentatte og innbitte kamp mot våre mest populære juleskikker blir lett litt forfeilet: ingen som er ved sine fulle fem, går rundt og tror at julen handler om grisen eller om jule-nissen. Kirken har faktisk selv bidratt til en slags nisse-tro i moderne tid: jeg tenker på et tilfelle hvor en velmenende prest et sted jeg ikke skal navngi, la en nisse i julekrybben ved siden av Jesus-barnet, til menighetens forferdelse. Prostestene manglet ikke etter gudstjenesten, og den velmenende presten kunne anføre til sitt forsvar at nissen lå der for å 'passe på Jesusbarnet', som han kalte det. For sikkerhets skyld satt det en liten nisse også på prekestolen - formodentlig for å passe på presten. . .

Slikt er ikke kjetteri, bare velment og litt misforstått julesnillhet.

Menneskenes draging mot det guddommelige er derimot ikke til å misforstå, og her kan hverken griser eller nisser fungere som brobyggere mellom Gud og verden. Det er det kun én som kan, han hvis fødsel vi feirer i natt.

For å forstå den kristne tro, er det viktig å ta den menneskelige natur på alvor - med dens draging mot det guddommelige. Vårt hjerte er urolig inntil det finner hvile i Gud, sier kirkefaderen Augustin, og han visste hva han talte om all den tid han selv hadde opplevd hvordan avgudsdyrkelse var en realitet hvor man feilaktig lokaliserte det guddommelige i det naturlige

- og hvor altså jordiske symboler ble brukt til å romme noe de slett ikke maktet. For i dette tilfellet ble alle former for nisser - det vi kaller avguder - tillagt en mening de ikke bærer i seg. Vår draging mot Gud går nemlig ut-over alt det skapte, ut over denne verden og dette liv - slik mannen i gaten forstår det med sin litt upresise tale om 'sin egen Gud'.

Så lenge vi kan iakta menneskenes historie - og det er ikke lenger enn noen få tusen år - taler menneskene om Gud, uopphørlig og på mange vis. Dette viser oss menneskene slik de faktisk er: alltid på søken etter en mening med tilværelsen, en mening som går ut over det tilsynelatende og tilfeldige. Alle verdensreligioner og nesten all menneskelig tenkning har gjennom tidene gitt uttrykk for at tilværelsen bare har en eneste mening, og at denne meningen går over vår forstand.

Menneskenes tale om Gud reflekterer en draging mot Gud som går dypt i oss. Kanskje dypere enn det forhold vi måtte ha til oss selv eller til hverandre. Her strekker ikke ordene til, derfor er det at Gud har fått så mange navn gjennom tidene. Uttrykket 'min egen Gud' er derfor kanskje ikke så farlig likevel, fordi det utgjør et ekko av vår dypeste lengsel, våre refleksjoner, vår følelsesmessige draging.

Nå hevder Kirken at det ikke bare er menneskene som har talt om Gud - Gud har også talt til menneskene. Og det har han fremfor alt gjort julenatt. I krybbens mysterium møtes Guds tale og menneskenes tale - det er Kirkens forkynnelse i all sin korthet.

Dersom dragingen mot Gud ikke var et faktum, kunne vi ikke se Gud i

Midnattsmessens kirkebønn:

**Evige Gud, du har latt denne hellige natt fylles av glansen fra det sanne lys.
Vi ber deg, at vi som på jorden har fått oppleve dette underfulle lys,
engang må få glede oss hos deg i himmelen.**

5

Den hellige familie. Fra St.Klara-alteret i Kölnerdomen, 1350/1400

det som skjedde. Det vi kaller Åpenbaringen av Gud, kommer ikke til jorden som et lyn fra klar himmel - forut for Guds vilje til å meddele seg til oss, går altså vår vilje til å meddele oss overfor Gud, det vil si: melde våre behov, våre håp, vår tro og våre lengsler.

Det er disse Gud henvender seg til julenatt. For Guds tale er ikeledd en form vi kan gjenkjenne: Gud kom i form av et menneske, et menneske som samtidig sprenger våre vanlige forestillinger om hva det å være menneske består i.

I Jesus fra Nasaret har Gud - ifølge den kristne tro - talt. Rettere sagt: han har uttalt et ord som vi er i stand til å forstå, og dette ord er en person. Kirkens tro er altså ikke menneskefremmed eller en fornektelse av vår naturlige draging mot Gud. Tvert imot: evangeliet om at mannen fra Nasaret er Guds sønn, er såre menneskelig. Guds ord er nemlig hverken skrift eller tale, men noe så levende og virkelig som et medmenneske.

Når vi nå skal bekjenne vår tro på at Ordet ble kjød og tok bolig iblant oss, bekjenner vi samtidig vår tro på at Gud og mennesker fra nå av kan tale samme sprog. 'Min Gud' er fra nå av 'vår Gud', og menneskene har derfor en ny mulighet til å komme på talefot med hverandre og til å tale sammen om Gud.

Julenatt er kort sagt en feiring av at det er oppstått en dialog mellom himmel og jord, for Guds Ord viste seg å være det meste menneskelige av alt som fortjener å kalles menneskelig. Menneskenes guder ble overflødige i denne natt fordi Gud selv har meddelt seg på menneskelig vis.

Hyrdene tilber - englene jubler - og nissen kan endelig få fri.

AMEN.

Paven krever kamp mot anti-semittismen
Pave Johannes Paul II oppfordrer til felles kristen-jødisk kamp mot anti-semittismen. Under en audiens for Israels ambassadør ved Vatikanet hilste paven fredsprosessen i Midt-Østen velkommen, men minnet om pavestolens krav om internasjonale garantier for Jerusalem. Veien til fred i Midt-Østen er "lang og hard", sa paven, men ikke utopisk: "Jeg drømmer om den dagen jøder, kristne og muslimer kan utveksle fredshilsenen i Jerusalem." KNA

Tragedien i Sudan går videre
I september brøt fredsforhandlingene mellom regjeringen i Khartoum og opprørerne i den sørlige del av Sudan sammen. Regjeringen var ikke villig til å gå tilbake på sitt krav om at islamsk rett skal gjelde i hele landet. Allerede i august sendte landets katolske biskoper en inntrengende appell til FNs Sikkerhetsråd og til Europa-parlamentet hvor de varslet om at tragedien i Sudan var i ferd med å anta apokalypt-

tiske dimensjoner. Men "man ignorerer Sudan og glemmer", skrev biskopene.

De mener det internasjonale samfunn stiller seg likegyldig til det som skjer."Hvordan er det mulig at Sikkerhetsrådet og Europa-Parlamentet ikke makter å trekke de stridende parter som er ansvarlige for et tolv år langt folkemord, til ansvar?" spør biskopene. Som mener tragedien i Sudan har antatt større dimensjoner enn den i Rwanda. Å tie om det som

6 Bernt Eidsvig: Den katolske kirke og jødene

Har Den katolske kirke en del av skylden for dette århundres jødeforfølgelser?

Spørsmålet stilles i Anne Frank Stiftelsens bok "Antisemittismen. En historisk skildring i tekst og bilder". Enhver lojal katolikk må bli foruroliget over svaret: Kirken har et ansvar langt utover den religiøst begrunnede antijudaisme.

Den katolske antijudaisme begynner med de tidlige kirkefedre og går frem til Det annet Vatikanekonsils erklæring *Nostra aetate* i 1965. Det finnes neppe et tristere kapittel i hele kirkehistorien enn dette. Vårt spørsmål er imidlertid om de teologiske angrep på jødedommen også hadde til hensikt å rokke ved jødenes menneskeverd, og - hvis svaret her er negativt - om det allikevel er en direkte sammenheng mellom religiøs og rasistisk antisemittisme. For å gjøre avstanden mellom oss og spørsmålet minst mulig, skal vi følge tidsskriftet *St. Olav* og tre personer som har vært knyttet til bladet: Sigrid Undset, Jacob Mangers og Hallvard Rieber-Mohn.

SIGRID UNDSET

I 1935 skrev Sigrid Undset artikkelen *Fortschritt, Rasse und Religion*, som ble offentliggjort i Sveits

Bernt Eidsvig har arbeidet både som journalist og menighetsprest her hjemme. Siden 1991 er han augustinerkorherre og menighetsprest i Klosterneuburg i Østerrike; heretter også fast medarbeider i *St.Olav*. Leserne kjenner ham allerede som innsiktsfull kirkehistorisk skribent og anmelder.

(norsk oversettelse i *Fritt Ord*, 1936). Den var preget av hennes sedvanlige redelighet; enda viktigere var det at hun som en av de mest leste utenlandske forfattere i Tyskland, kjent som trofast katolikk, skrev om jødene i rett tid. Hun måtte betale dyrt for sitt mot: Hennes betydelige tilgodehavender i Tyskland ble slettet, og ingen tysk forlegger kunne lenger utgi hennes bøker. Nazi-pressen forlangte hennes "litterære produkter" fjernet fra boklader, biblioteker og gode parti-medlemmers bokhyller.

Det tyske hierarki hadde, med få unntagelser, forsømt anledningen til å ta avstand fra antisemittismen mens de ennå kunne, før den nazistiske maktovertagelse i 1933. Om det skyldtes angst eller opportunistisme, er usikkert, men allerede i desember 1933 falt det fra høyeste kirkelige hold anerkjennende ord om "ærlig raseforskning og rasepleie". Det måtte oppfattes som en delvis tilslutning til det nazistiske raseprogram. De katolikker som prøvde å tale imot antisemittismen etter denne tid, betalte for det med lange opphold i konsentrasjonsleir eller med livet, blant dem var Berlins domprost Bernhard Lichtenberg (død under transport til Dachau i 1943). Biskopen av

Berlin, Konrad von Preysing, hadde til hensikt å intervensere til fordel for jødene, og be Vatikanet gjøre det samme; manglende støtte fra de andre biskopene satte en stopper for det.

I *Fortschritt, Rasse und Religion* tar Sigrid Undset for seg en del av hovedpunktene i den nazistiske rasemytologi og reduserer teoriene til hva de i virkeligheten var: ønsketenkning og historieforfalskning. Menneskehetens håp om frelse, fremholder hun, er ikke identifisering med rasen, men enheten "med Guddommen i Jesus Kristus. Hans kongerike overskred den jødiske verdens grenser, overskred den hvite manns verden, for å samle 'menneskene som har en god vilje, rundt om fra hele jorden, hvad for raser og folkeslag de så stammer fra."

ÅNDSKAMP

Den religiøse antijudaisme, som Sigrid Undset notabene ikke gav sin tilslutning til, var noe ganske annet enn den moderne antisemittisme. Også her er hennes ord verd å sitere:

"Middelalderens fiendskap mot jødene hadde iallfall et grunnlag av forstandsmessig tenkning - for middelalderens kristne var jødene virkelig et utvalgt folk, den eneste nasjon som var blitt utvalgt til å oppfylle en misjon høiere og verdensviktigere enn de misjoner som andre folk hadde fått sig betrodd ... Hans folk forkastet Ham ... Det var en åndskamp, - bevisst iallfall var det ikke noe så usselt og syndig som anti-semitisme."

skjer, "er en forbrytelse og et nederlag for menneskeheten", skriver biskopene.

De oppfordrer de internasjonale organisasjonene til å hjelpe de stridende parter med å få i stand en våpenhvile, og til løsninger som kan bringe varig og rettferdig fred. De krever øyeblikkelig våpenembargo og opprettelse av beskyttede soner som kan lette den humanitære hjelp. KM

Mine første bønner gjelder journalistene Dagbladet har besøkt Hanne Berentzen - (tidligere medarbeider i St.Olav) - i klosteret i Massachusetts der hun har vært siden sen-vinteren 1992. "Jeg har aldri opplevd et samfunn mer likt himmelriket enn dette," er Hannes erfaring fra cistercienserklosteret der hun nå er novise - etter i mange år å ha vært journalist i Trondheim og deretter lærer ved journalist-akademiet i Fredrikstad.

Og slik beskriver sr.Hanne sin klosterlivelse: "Ut fra et fundament bygd på kjær-

lighet og fellesskap får alle være individualister. Ut fra prinsippet om at hver av søstrene har sin vei, som Den Hellige Ånd vil vise oss. . . Vår oppgave er å be for verden. Det er en sterk opplevelse å stå opp midt på natta, prise Gud og i bønn gå inn i kampen mellom mørke og lys. Jeg ber om et bedre liv for mennesker rammet av sykdom, krig, sult og overgrep. Mine første bønner gjelder journalistene, at de må få kjærlighet, glede, varmsomhet, fantasi, utvikling og mot. Jeg har tro på at det hjelper."

TEORI OG PRAKSIS

Dette stemmer i teorien. Den katolske antijudaisme var prinsipielt religiøs. Der finnes intet katolsk læredokument som angriper jødene pga. rasen. En jøde som lot seg døpe, var derfor å anse som en hvilken som helst annen kristen, hvis man skal gå strengt ut fra læren. Den populære forståelse var ofte en annen. Det skyldes kanskje at nasjonale fordommer - i dette tilfelle mot jødene - gjerne er sterkere enn religiøse; svært dypt i folkesjelen stikker det når de to typer fordommer faller sammen.

I mysteriespill og pasjoner, i billedfremstillinger og dikt ble jødene som folk tillagt negative egenskaper; legender om barnemord og sakrilegium har vært pleiet inntil vår egen tid. Hvordan kunne en døpt jøde fri seg fra sitt folks påståtte elendighet?

Også innenfor geistligheten var det mange som hevdet at de formentlige jødiske karaktertrekk fortsatt heftet ved kristne jøder. Boken *Antisemittismen* nevner Erasmus av Rotterdam, den store humanist. Han regnet de dømte jøder som enda farligere enn de udømte, og var ikke alene om det.

Et lite sideblikk til Norge kunne være interessant. I 1817 forsøkte den dømte jøde Heinrich Glogau å ta til motmæle mot de gjengse fordommer mot jødene i *Den Norske Tilskuere* (Bergen). Han ble imøtegått av ingen ringere enn Grunnlovens far, Christian Magnus Falsen, som fastslo at jødedommen "ikke aander andet end Had og Foragt mod hver den, som ikke bekjender sig til den ... (Jøden)

lever i en uophørlig Fejde-Tilstand med enhver Nation der optager ham." Man kan neppe bebreide Glogau at han var urolig over et slikt svar. I den videre debatt ble jødene stemplet som en "megler- og høkerbande", og det ble ikke skilt mellom dømte og udømte. De argumenter som ble brukt i det katolske Europa, var til forveksling like.

Da den "videnskapelige" antisemittisme ble utviklet fra midten av det 19. århundre, var grunnen allerede beredt. Spranget fra religion til rase var kort. Også her interesserer *St. Olaf* - som bladet dengang het, - oss, nå som eksponent for en forblindet antisemittisme.

DREYFUS OG MARY VETSER

Høsten 1894 ble kaptein Alfred Dreyfus ved den franske generalstab arrestert for spionasje til fordel for Tyskland. Etter en parodisk krigsrett ble han dømt til deportasjon på livstid. *St. Olaf* var ikke i tvil om Dreyfus' skyld, for det forlangte lojaliteten mot det franske hierarki, som hadde tatt de antisemittiske offiserskretsers parti. Sannheten ble ofret til fordel for fordommene, noe Den katolske kirke i Frankrike kom til å betale dyrt for.

I "Nogle objektive bemerkninger om Dreyfus's domfældelse", efter annen omgang i krigsretten i 1899, skrev *St. Olaf* om "Domstolens upartiskhed ... sammensat av hædersmend". Mindre forutinntatte kommentatorer var nådeløse; det var ved denne anledning dronning Victoria ikke fant "ord sterke nok

til å uttrykke sin avsky", og kalte Dreyfus en stakkars martyr. Ifølge *St. Olaf* var opinionen påvirket av "de jødiske agenturers tendenstelegrammer". Så sent som i 1903 spurte vårt katolske organ om de som kjemper for Dreyfus' frikjennelse, ikke vet "i hvis tjeneste de, sig ubevidst, arbeider?"

Det er ikke mulig å finne religiøse motiver for *St. Olafs* engasjement i saken; antisemittismen var blitt rasistisk.

Allerede i 1891 bragte *St. Olaf* en forstemmende liten artikkel "Om jøderne". Her fortelles om jøders handel med kristne piker; disse ble angivelig solgt for en pris fra 700 til 1500 francs "til kjødelig nydelse i orienten". Og pengene fikk "jødiske agenter og forhandlere". Ved denne samme anledning presenterer bladet en meget fantasifull og sterkt antisemittisk versjon av Mayerling-dramaet: Kronprins Rudolf skal ha vært et uskyldig offer for den 17 år gamle Mary Vetsera og hennes mor, som ble påstått å være av jødisk herkomst. Det var jødisk materialisme som fikk dem til å lete efter "et nobelt bytte". Begge var imidlertid katolsk døpt og oppdratt. Det er umulig å forstå *St. Olaf* på annen måte enn at "jødiske" egenskaper følger blodet og ikke religionen. Den katolske antijudaisme var religiøs; den utviklet seg fra midten av det 19. århundre i rasistisk retning, stimulert av sosial-darwinisme og rase-mytilogi.

DEN ANNEN VERDENSKRIG
Antisemittismen beskriver Den katolske kirke som svært lite

Konferanse om illegale innvandrere
En konferanse i München i høst arrangert av Det pavelige råd for sjelesorg for migranter rettet søkelyset mot de anslagsvis 5 millioner illegale innvandrere i Europa. En stor av del av dem er sesong- eller gjestearbeidere som forblir i vertslandet etter at arbeidstillatelsen er utløpt; andre er asylsøkere som er blitt avvist, studenter eller pårørende uten oppholdstillatelse

eller folk som lokkes til Europa av falske løfter. Ifølge Caritas Internationalis lever flesteparten av de illegale innvandrere i uverdige kår; de utnyttes grovt, særlig innen restaurant- og byggebransjen, landbruket og rengjøringssektoren.

Formannen for Migrantrådet, erkebiskop Giovanni Cheli, sa at kirken prøver å hjelpe illegale innvandrere både materielt og med råd om mulighetene for å få legal

status; hvis det er umulig, hjelper man dem med å komme seg tilbake til hjemlandet. De rike landene må bidra til å skaffe arbeidsplasser i 'opprinnelseslandene' for å bremse innvandringen. Det er billigere enn å bekjempe følgene av den illegale innvandringen i mottagerlandene, understreket erkebiskop Cheli. KNA

8

heroisk i sitt forhold til jødene under den annen verdenskrig. I den sammenheng skal et par momenter nevnes:

Også Den katolske kirke og Den evangeliske bekjennelseskirke ble rammet av den nazistiske terror, om i langt mildere grad enn jødene. I størsteparten av de områder som var under tysk kontroll, fantes der liten eller ingen solidaritet mellom jøder og kristne før krigen; og to ulike grupper som blir forfulgt ut fra forskjellige motiver, har det ikke med å finne sammen. Hvor solidaritet var til stede fra før av, som i Norge, Danmark og Nederland, var vilje og evne til å hjelpe jødene også til stede. - Det man vet om diskriminering av jøder og kristne i de kommunistiske land, synes å bekrefte dette mønster.

For balansens skyld kunne *Antisemittismen* ha nevnt det problematiske ved protesterklæringer fra kirkelig side. De nederlandske (katolske) biskoper protesterte mot overgrepene mot jødene. Protesten virket imot sin hensikt, den førte til flere overgrep.

Hva Vatikanet og pave Pius XII burde ha gjort da man ble klar over hva som skjedde i Tyskland og de okkuperte land, er omstridt. Som katolikk er det umulig ikke å sørge over den taushet som rådet fra Pius XI fordømte antisemittismen i 1938 ("Ingen kristen har lov til å ha noe som helst forhold til antisemittismen") og frem til krigens slutt. Om sterke protester ville ha virket *etter* eller *imot* sin hensikt, er en helt annen sak, og den bedømmes forskjellig. Den jødiske forsker Pinchas Lapide, som har utført et

stort arbeide med de kompliserte kilder og dokumenter til disse spørsmål (forfatter av *Rom und die Juden*, 1967), uttrykker stor respekt for Pius XII. Det samme gjør den anglikanske kirkehistoriker Owen Chadwick (f.eks. i *Britain and the Vatican during the Second World War*, 1986), som tør ha bedre innsikt i disse dokumenter enn noen annen.

Smertefullt er det derfor at Pius XII umiddelbart etter krigen frikjente det tyske folk for et kollektivt ansvar for nazistenes forbrytelser, mens de absurde teser om jødernes kollektive skyld for Kristi død måtte vente til Det annet Vatikankonsil (1965) før de ble endelig begravet.

ST. OLAV OG KRIGEN

De antisemittiske holdninger fra århundreskiftet forsvant etter hvert fra *St. Olavs* spalter. Bladets utgiver i krigsårene, biskop Jacob Mangers, og redaktøren, Eva Dithmer-Vanberg, var på linje med Sigrid Undset.

Biskop Mangers' "Hyrdebrev for fasten 1944" (offentliggjort i *St. Olav* nr. 9-10 s.å.) kom på et tidspunkt da nazistene reagerte hysterisk på angrep på raselæren. Mangers skilte mellom en sunn fedrelandskjærlighet, som han anbefalte, og rasisme, som han fordømte:

"Men å betrakte sin egen nasjon eller rase som det høyeste og helligste gode og som innbegrepet av alt godt, mens man ser ned på andre folk, hater eller forakter dem, det er simpelthen

hedenskap, og er helt umulig for en kristen."

Biskopen var forberedt på å bli arrestert for disse ord. Gestapo tok en mer perfid hevn: De omskrev hyrdebrevet slik at det måtte oppfattes som en tilslutning til den nazistiske kristendomsforståelse, og offentliggjorde det i pressen.

Mangers opplevde et reelt dilemma 10. november 1942. Han henvendte seg da til Innenriksdepartementet med henstilling om "at de personer av jødisk herkomst, ... som er døpt og medlemmer av den katolske Kirke må bli fritatt for jødeloven av 26. okt. og de forholdsregler som seinere er truffet." Da han ble bedt om å slutte seg til Den midlertidige kirkeledelses offentlige protest mot jødelovene senere samme dag, svarte Mangers at det ville han gjort, hvis det ikke hadde vært fare for at hans intervensjon for konkrete personer derfor kom til å bli forkastet. Biskopens appell ble neglisjert uansett, men har vi rett til å ta avstand fra hans prioritering?

HALLVARD RIEBER-MOHN

St. Olavs redaktør gjennom mange år, Hallvard Rieber-Mohn, nådde et stort publikum når han talte katolisismens sak. Folk hadde tillitt til ham, bl.a. fordi han aldri forsøkte gjendrive berettigede anklager. Kirken måtte ikke komme i konflikt med sannheten.

Leo Eitinger forteller (*Pateren*, 1983) om sitt første møte med Rieber-Mohn; de skulle være opponenter ved en diskusjon om Rolf Hochhuts beskyldninger mot Pius

Evangelieforklaring for barn

"Evangelieforklaring for barn er et nytt tiltak for barn i kl. 11-messen," leser vi i menighetsbladet for St. Svithun i Stavanger. "Barn som ønsker det, kan bli med to ledere ut av kirken og inn i kapellet etter kirkebønnen. Her synger vi og forklarer dagens evangelium på en måte så barna kan forstå, før vi går inn igjen i kirken idet offergavene bæres frem." Ordningen er ment "som et pusterom for barna, deres foreldre samt menigheten forøvrig".

Vatikanet foreslår lønn for husmødre og -fedre

Alle menn og kvinner som er hjemme for å ta seg av sine barn istedet for ute i yrkeslivet, bør få kompensasjon av staten. Det sa erkebiskop Candido Rubiolo, Vatikanets delegasjonsleder ved en latinamerikansk konferanse nylig som diskuterte den kvinnekonferansen FN skal holde i Peking i 1995.

Erkebiskop Rubiolo sa at man ikke må glemme de hjemmeværendes rettigheter når man snakker om likestilling i arbeidslivet. Familierpolitikken må utformes slik at begge parter føler de utfører et verdig arbeid. Erkebiskop Rubiolo beklaget samtidig at den juridiske beskyttelse som kvinner har i internasjonal sammenheng, ofte ikke respekteres på det nasjonale plan.

KATH-PRESS

Paulus i disputt med jødene, en tradisjonell kristen fremstilling av motsetningen mellom Det gamle og Det nye testamentet. Emaljemaleri fra 1100-tallet. Illustrasjon fra boken Antisemittismen.

XII: "Det ble lite av den kamp jeg hadde forberedt meg til. 'Urett kan ikke forsvares, selv om den er begått av en pave med de beste hensikter,' er det jeg husker best fra denne kveld."

Like lite som Rieber-Mohn hadde illusjoner om fortiden, hadde han det om sin egen tid, og om fremtiden. Han innså at den latente antisemittisme var en kraft å regne med, og han ønsket å bli husket for sitt forsvar for Israel: Den såkalte antisionisme rammer jødene som folk, ikke bare den israelske regjeringens politikk. - Den siste sommers hendelser har vist hvor rett han hadde. Antisionistiske aksjoner i Panama, Argentina, England etc. forteller oss at Israels fiender vil være alle jøders fiender; enhver person som går over terskelen til et jødisk gudshus eller en jødisk insti-

tusjon er et akseptert mål for deres terror. Rieber-Mohns budskap til oss er at vi denne gang er forpliktet til å vise solidaritet med jødene, og at passivitet ikke kan forsvares.

KONSILET'S TALE OG JOHANNES PAUL II

Antisemittismen gir uttrykk for skuffelse over den nåværende pave; man mener at hans avstandtagen fra antisemittismen ikke går langt nok, og at han ikke bekjenner Kirkens skyld.

Dette kan med fordel nyanseres. Pavens fordømmelse av antisemittismen fremholder at de ideologier som var - og er - jødedommens fiender, også er kristendommens fiender. På dette punkt efterlyser *Antisemittismen* et historisk oppgjør, men unnlater å se noe som er ment som en programerklæring for

vår egen tid. Uten en erkjennelse av Kirkens historiske ansvar for antisemittismen, kunne Johannes Paul II ikke tale og handle som han gjør, men det er på tide at denne innbefattede erkjennelse av skyld uttrykkes i klartekst.

Konsilsdokumentet om de ikke-kristne religioner (*Nostra aetate*) avviker endelig alle teser om jødernes kollektive skyld for Kristi død, som var det eneste teologiske grunnlag for antijudaisme og antisemittisme. - Hvis man kan bruke uttrykket "teologisk grunnlag" om noe så meningsløst.

Dokumentets innledning taler til oss om noe enda viktigere, antijudaismen har ikke bare øvet urett overfor jødene, den har hemmet en rett forståelse av vår egen tro:

"(Jødernes) religion er sann åpenbaring... Særlig har vi vært tilbøyelige til å sette 'Jesus og jødene' opp som motsetninger, som om Jesus selv ikke tilhørte dette folk.

I vår fantasi er fariseerne mer jødiske enn Maria, yppersteprestene mer jødiske enn apostlene, og Judas mer jødisk enn urmenigheten i Jerusalem. Dette er helt meningsløst ... Konsilets erklæring forkaster, med Bibelen som støtte, ethvert anti-jødisk opplegg i den kristne forkynnelse, såvel som fortidens grusomme legender. Jesus ble ikke forkastet av alle jøder: Hans komme delte det jødiske folk."

Hans Jansen, Janrese Boonstra, Joke Kniesmeyer:

Antisemittismen.

En historisk skildring i tekst og bilder. Anne Frank stiftelsen, Sambåndet forlag 1993.

Menighetsretrett

Stavanger menighet har hatt menighetsretrett på "den katolske kirkes Sørlandsperle, Stella Maris", og her er reaksjonen noen av den lille gruppe som tok seg tid til å være med, sakset fra menighetsbladet. "Denne retretten ga meg en uvanlig anledning til å lytte i stillhet og konsentrere meg alvorlig i bønn. En ting er å be. Det er vanskeligere for meg å være stille nok til å lytte til hva Gud har å si meg. Vanligvis er jeg

opptatt med å gjøre noe annet, og det på en slik måte at Gud må rope til meg før jeg kan høre Ham. Jeg opplevde en inderlig glede og følte Guds sterke kjærlighet til meg. (-) Å ganske enkelt være og ikke å gjøre - å vente i Guds nærvær. Se det var god grunn for å reise til Mandal og Stella Maris. Grip sjansen neste gang våre to prester innbyr til retrett."

En annen skriver: "Menighetens to prester fungerte såvel som praktiske ledere

og kokker som sjelesørgere og liturger. Stella Maris er et deilig sted, tett ved fjorden, med bøketrær og kronglete stier. Rytmen i måltider og samling i kapellet gav fellesskap og trygghet, fri for tvang og stress. For en landsens katolikk som nesten har glemt sin barnelærdom, var tidebønnene, de gamle hymnene og Jubilate som å finne igjen en skatt. Stillheten var også en gave og en forutsetning - og ikke farlig i et slikt miljø."

Liv Greni: Slitesterke melodier - Av propos den

*Enstemmig sang,
uten harmonier
og uten instrumenter
- hvem skulle ha trodd
at den gregorianske
sangen kunne
nå platetoppen?
Men det har vi opplevd
i det Herrens år 1994.
- Monotone melodier,
sier noen.
Terapi for sjel og sinn,
sier andre:
en velsignet medisin
mot mas og stress.*

I løpet av et langt liv har man hatt mange gode musikkopplevelser. Hva kan det komme av at en spesiell opplevelse skiller seg ut fra de mange og står spikret fast i hukommelsen? Kanskje fordi den var så overraskende?

Det skjedde på en biltur i Nord-Frankrike for mange år siden. Vi stanser ved en liten landsby med en stor og ruvende klosterbygning, lett gjenkjennelig fra bilder på diverse plateomslag. I en årrekke har Solesmes-klostret vært den gregorianske sangens høyborg. Nå skal vi endelig få oppleve denne sangen 'live', etter at vi nærmest har slitt ut et par hjemlige lp'er. Breddfulle av andakt lister vi oss inn i den gamle og vakre klosterkirken. Men det er ikke gregoriansk sang som møter oss, bare en vennlig eldre munk

med en solid støvsuger. Han er snart ferdig med rengjøringen, forteller han, og om en halv time skal det være tidebønn. I mellomtiden studerer vi kirkens fine middelalderkulpturer, selv om duren fra støvsugeren ikke er spesielt inspirerende.

Men så er tiden inne: i høytidelig prosisjon kommer munkene inn i kirken. Jeg teller cirka seksti. Dette var den første overraskelsen: så mange?! Mine hjemlige plater hadde fått meg til å tro at det måtte dreie seg om en langt mindre gruppe; det klinger jo alltid som én stemme! Overraskelse nummer to: sangen er faktisk like fullkommen her - ved vårt tilfeldige tidebønnbesøk - som i en hvilken som helst grammofoninnspilling. Kanskje ikke så merkelig likevel, når man tenker på den rolle sangen spiller i disse menneskenes liv. De starter sin dag med tidebønn kl.5 om morgenen og avslutter den med kompletorium, dagens siste tidebønn, kl. 21.30. Sju tidebønner i døgnet, år ut og år inn. Klart sangene har gått dem i blodet og blitt stadig mer rendyrket.

Slitesterke melodier

For dem som har sans for den gregorianske musikken, er sangen i Solesmes-klostret et sjokk av skjønnhet. Tidløse, slitesterke melodier, så rike på musikalske vitaminer. Sangen fyller hele kirkerommet, samtidig som den på en merkelig måte er stillferdig, fylt av fred. Intet merkelig ved det, vil munkene si, er det ikke slik musikk bør og må være om den samtidig skal være bønn?

Tekstene er for det meste tatt fra Bibelen. Stort sett handler det om takk og bønn, - lovsang som det heter i religiøs språkbruk. Hvis man kan snakke om noe trefreng i den gregorianske teksten, må det være 'alleluia', dette eidge gamle hebraiske utropet som stadig lurer seg inn i de latinske tekstene. Denne intense konsentrasjonen, sinn og tanke innstilt på dette ene: å lovprise Gud i takknemlig hengivenhet, det er unektelig nokså fjernt fra våre hverdagsliv.

Er det vanskelig å synge gregoriansk? Jeg stilte en gang spørsmålet til en av dem som har levd med denne sangtypen et langt liv. - Ja, for såvidt som sangen er så gjennomslut, lød svaret, - det er ikke mulig å skjule eventuelle feil. Her vi sitter i klosterkirken i Solesmes, er det i alle fall ikke mulig å registrere noen feil.

- Synd at vi er så få tilhørere, kirken burde vært stappfull, tenker vi, for dette er jo en prima konsert! Munkene ville nok ha smilt av oss om de hadde lest våre tanker. De synger overhodet ikke på noen konsert, de synger bare sine tidebønner. Synd at ikke flere er obs på denne sangtypen, tenker vi videre, men trøster oss med noe vi nylig leste i et fransk tidsskrift: at gregorianske plater er stadig mer populære i diskotekene, og at det ifølge statistikken "selges en gregoriansk grammofonplate hvert fjerde minutt." Det var i Frankrike en gang på 70-tallet.

Munkesang på CD-toppen

Og så skulle vi altså få oppleve - i 1994 - at en dobbel-CD med grego-

Alt ville bryte sammen

"I forhold til de andre religionsstiftere står Jesus for det mest revolusjonerende budskapet," sier TVs Petter Nome til Stavanger Aftenblad. Mens fundamentalister snakker om hat, snakker Jesus om tilgivelse; andre taler om å elske sin neste, Jesus sier at du skal elske din fiende. Han "sprenger så mange grenser i forhold til hvordan folk forholder seg i samfunnet, at det ville bli farlig om folk begynte å praktisere tankene. Alt ville bryte sammen".

Alterteppe av gamle redskaper

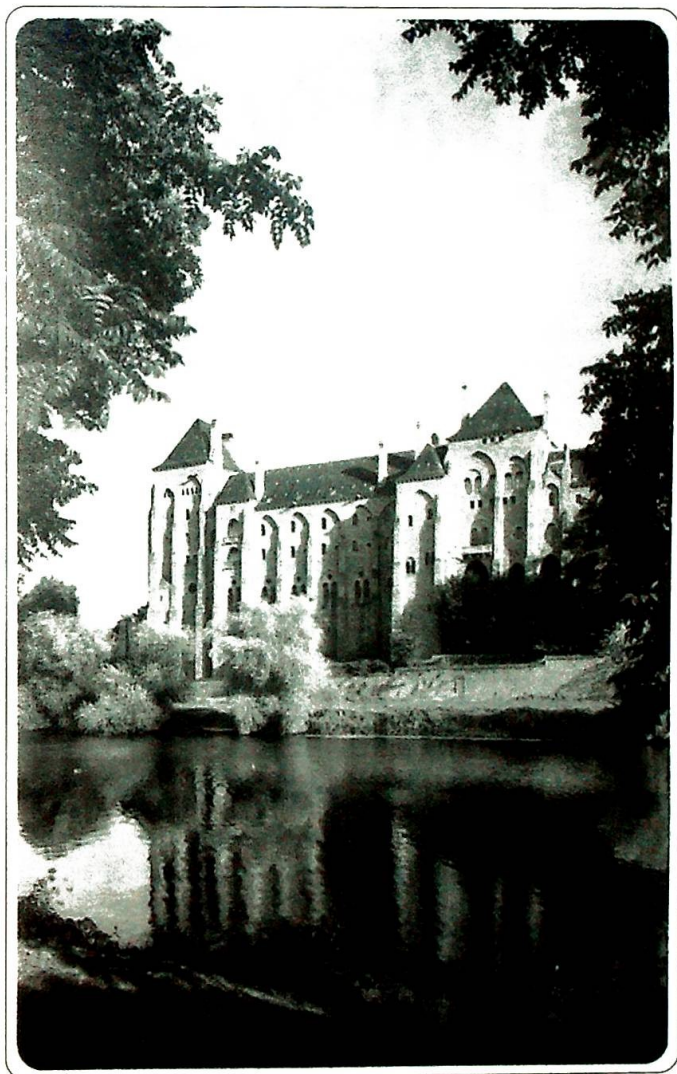
"Jeg er en samler: Ute på Flekkerøy har jeg plukket opp gamle fiskegarn, kork, liner, og jeg bruker alt," sier den kjente billedkunstner Else Marie Jacobsen til Stavanger Aftenblad. "Over halvparten av det 60 kvadrat store alterteppet i Haugerud kirke i Oslo består av gamle redskaper. Med det ønsker jeg å fortelle at vår kirke ikke i første rekke er et samlingssted for kristelig prektighet, men stedet for det som er vraket av mennesker, bare ikke av Gud."

Rwanda: forsoning og fornyelse

To prester i erkebispedømmet Kigali i Rwanda har kommet med en oppfordring til sine medkristne om forsoning og fornyelse. De bønnfaller folk om ikke å hevne seg på borgerkrigens voldsmenn og mordere, og minner om Jesu ord på korset: "Herre, tilgi dem, de vet ikke hva de gjør." Ifølge en belgisk menneskerettighetsorganisasjon ble 94 katolske og 30 protestantiske geistlige ofre for massakrene. THE TABLET

gregorianske sangen?

11

L'abbaye Saint-Pierre de Solesmes

riansk sang i lang tid lå på platetoppen over store deler av Europa. Fram til september kunne "CD-toppen" melde at spanske "Canto gregoriano" er årets mest solgte plate.

Det gjaldt ikke benediktiner-

munkene i Solesmes denne gang, men deres ordensbrødre i klostret Santo Domingo de Silos, i nærheten av byen Burgos i Nord-Spania. Et kloster av noenlunde samme årgang som Solesmes, ca. tusen år

gammelt. Avisene kunne melde at Spania solgte mer enn en million eksemplarer, på verdensbasis over tre millioner!

Den ærverdige abbed i Santo Domingo kjente seg visst litt brydd. Vi synger de gamle sangene slik vi alltid har gjort det, sa han: til Guds ære, hverken mer eller mindre. Munkene er jo ikke egentlige sangere, de kan aldri bli pop-artister. Munker vender ryggen til enhver form for kjendisdyrking. Platesuksess betyr som kjent penger, store penger. Godt da å få vite at plateinntektene skal komme den tredje verden til gode. Det er visst ikke helt vanlig i platebransjen.

Gregorianikk i Norge?

Det finnes dem som mener at den gregorianske sangen hører med til vår norske kulturarv. Sannsynligvis har de rett. Hvor mange er klar over at vi også her til lands har melodier som kan kalles en norsk gren av internasjonal gregoriansk sang? Til og med representert i vår offisielle salmesang? - "Ljoset over landet dagna", - slik åpner Olsok-avsnittet i Norsk Salmebok. Den nynorske gjendiktningen er Bernt Støylens verk. Originalen - latinsk tekst og gregoriansk melodi - hører hjemme i en messe spesielt utarbeidet til middelalderens Olavs-feiring. Noen typisk norsk melodi er det ikke snakk om, men altså gregoriansk melodistoff spesielt beregnet til bruk i Norge.

Dessuten: vi er ganske mange som fornemmer et tydelig ekko av gregoriansk sang i hjemlige folketoner. Sløyfer og melodiske kruseduller i enkelte gamle salmetoner

Canto Gregoriano
KYRIE ELEISON
ved
St. Hallvard-guttene

De får den i St. Olav Bokhandel

12

kan minne om ornamentikken i gregoriansk sang. Og ikke nok med det, i de småstubbene som vi kaller bånsuller, finnes av og til vendinger som kan få en til å tenke på gregoriansk melodi.

Som ung musikkstudent fikk jeg anledning til å følge Ole Mørk Sandviks forelesninger om norske folketoner. Fremdeles kan jeg huske hans replikk i forbindelse med en voggesull fra Gudbrandsdalen: "Dette lyder jo nesten som et gregoriansk kyrie!"

Det var Ole Mørk Sandvik, forsker både i folketoner og kirkemusikk, som i 1930 fikk i oppdrag å legge til rette musikk til Olsok-festen ved 900 års-jubileet for kristningen av Norge. Biskop Bernt Støylen var formann i arrangementskomiteen, og da Sandvik en dag sang for ham en av de gregorianske melodiene han hadde foreslått, kom det spontant fra Støylen: "Det er som eg høyrer ein bånsull frå heimbygda mi!"

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

GREGORIANSK OG ANNEN LITURGISK SANG

Årets julegave: *Chant Gregorien-Liturgie Dominicaine*
En hyldest til Pater Patfoort, , CD, kr. 175.-

St. Hallvard-guttene: *Canto Gregoriano-Kyrie Eleison*, CD kr. 169.-

Scola Gregorienne fra Strasbourg: *Messe des Anges*, CD kr. 175.-

Messes Populaires Gregoriennes:
Messes nos: I/IX/XI/XVI/XVII/XVIII, CD, kr. 175.-

Chant Gregorien D'Aquitaine: *Missa de Nativitate Jesu Christi*, CD kr. 149.-

Gregorianischer Choral, Weihnachtsmesse, CD kr. 165.-

Gregorianische Gesänge: Advent/Weihnachten, CD kr. 165.-

Chœur Gregorien de Paris: *Lux Illuxit Laetabunda*, CD kr. 165.-

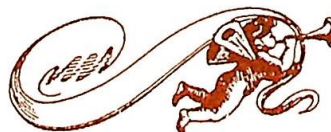
ORTODOKS SANG PÅ CD:

Priests & Choir of the Cathedral of the Transfiguration:
Night Vigil, St. Petersburg Litany, kr. 165.-

Johannes Damascenus Chor Essen:
Lob der Gottesmutter in der russischen Kirche, kr. 159.-

Quatuor Vocal, Russe de Nice: *Hymnes À La Vierge*, kr. 175.-

Og annen komponert kirkemusikk
Be om musikkliste

“Chant grégorien - liturgie dominicaine”

CD-festskrift til ære for pater Thomas Patfoort o.p.

De får den i St. Olav Bokhandel

Vil du bli “San Sebastiano” venn?

13

Oppe i åsene, en halv times biltur fra Middelhavet og franskegrensen, ligger den vakre italienske landsbyen *Villa Feraldi*. Her har billedkunstneren Fritz Røed og hans kone Kari Fostervoll hatt tilholdssted siden 1968 og bodd fast siden 1990. Hver dag rusler Fritz til ett av sine to atelierer for å arbeide, mens tekstilkonservator Kari er blitt italiensk husmor med alt hva det innebærer. Ifjor høst besøkte fotograf Morten Brun og jeg ekteparet for å lage et intervju for bladet *Familien*. Jeg kunne fylle hele *St.Olav* med inntrykk fra dette praktfulle stedet og om gjestfriheten til vårt vertskap, men skal begrense meg til å fortelle leserne om Fritz og Karis hjertebarne: det nydelige lille kapellet “San Sebastiano”.

For mange år siden 'snublet' Fritz over et kapell fra 1600-tallet i nabolandsbyen *Tovetto* som i dag huser 5-6 familier. *San Sebastiano* var i ferd med å lide samme skjebne som så mange av omegnens kulturperler, nemlig å forfalle. Taket på sakristiet var rast sammen, regn og vind hadde fritt leide. Kirken hadde ikke vært åpnet på flere år da Fritz fikk sjarmert seg inn for å se. Og utrolig nok, her fantes alt, fra gamle barokke bedeskamler, fem messehagler, lysestaker, alterduker, krusifiks og store messebøker (en var datert 1648!). Der og da bestemte han seg for at dette måtte reddes. Kapellet og gjenstandene skulle reddes. Men hvordan?

Som Fritz sier: “Comune di *Villa Feraldi* har vært norske kunstneres bo- og arbeidssted gjennom mange år. Sommerstid er det reisemål for

norske familier som leier hus og leiligheter av bøndene. Noen av oss synes det er viktigere å ta vare på den gamle kulturarven. Så vi stiftet *Amici de San Sebastiano* - San Sebastianos venner. Foreningen har i dag ca. 30 medlemmer i *Villa Feraldi*. I første rekke er det utlendinger: sveitsere, tyskere, nordmenn samt våre italienske venner. Så langt har sakristiet fått nytt tak, og veggene er reparert og hvitmalt. Nye vinduer er laget, og fuktskader er under reparasjon. Kari som tekstilkonservator har påtatt seg å rense alle tekstilene. Men mye står igjen.”

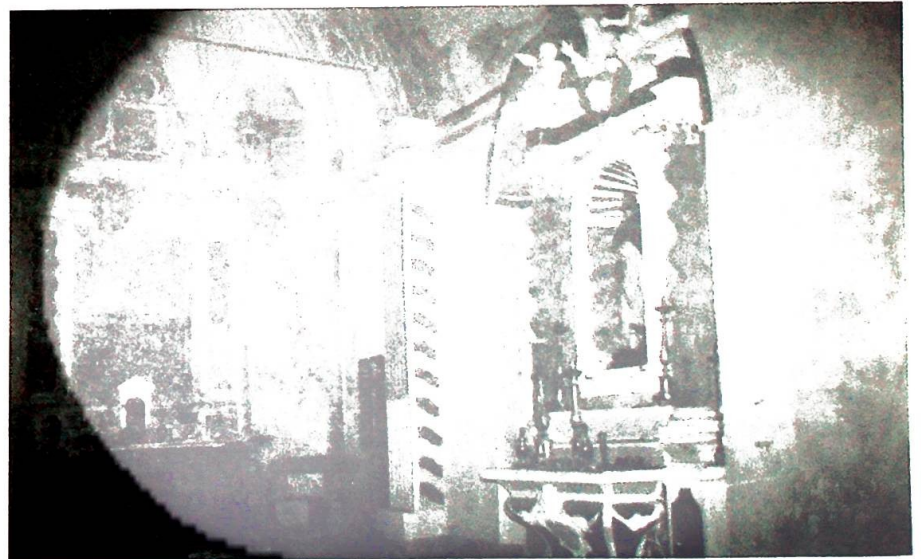
I fjor ble venneforeningen utvidet med en egen norsk avdeling, *San Sebastianos norske venner*, hvor bl.a. pater Arne Fjeld o.p. og undertegnede er medlemmer. Ifølge Fritz Røed er det ingen økonomisk kjempeoppgave å få restaurert kapellet. Målet er å få omkring 25 entusiastiske venner som skaffer til veie ca. kr. 100.000 i løpet av en 2

års periode. Da bør restaureringsarbeidet være avsluttet.

Når så “San Sebastiano” fremstår i sin fordums glans, vil Fritz og Kari Røed og de andre vennene der nede være vertskap for de norske vennene. Planene går på å arrangere en reise til *Villa Feraldi* i forbindelse med den høytidelige åpningen. Høymesse i *Capella San Sebastiano* vil bli etterfulgt av en uhøytidelig middag i landsbyens restaurant *Bella Vista*. Programmet vil ellers bestå av bl.a. besøk i diverse kunstneratelierer og en skikkelig sight-seeing i omegnen. Som medlem vil du få skriftlig beskjed om arbeidets fremgang med jevne mellomrom, lover Fritz Røed.

Er du interessert i å tegne deg som medlem, kan du kontakte Fritz Røed, *Via Eorizia nr. 20, Villa Feraldi (IM), Italia*. Tlf.: 095 39 18341163.

Marianne Torp

Ernesto Cardenal sier takk for seg
Dikterpresten Ernesto Cardenal, som var kulturminister i Nicaraguas sandinist-regjering fra 1979 til 1990, har skilt lag med sandinist-bevegelsen. Han anklager lederen, tidligere president Daniel Ortega, for "korrupsjon og manglende moralsk standard". Cardenal spilte en aktiv rolle under revolusjonen som styrtet diktatoren Anastasio Somoza i 1979.

Under sitt besøk i Nicaragua i 1983 kalte pave Johannes Paul II sandinistene for

"ulver i fåreklær" og kom med spesielle advarsler til Cardenal. I 1985 ble Cardenal suspendert fra sitt presteembede på grunn av sin politiske virksomhet. Ortega ble slått ved presidentvalget i 1990 av høyresidens kandidat, Violetta Barrios de Chamorro, men sandinistene beholdt en ledende rolle innen hæren og sikkerhetsstyrkene. Siden da har, ifølge Cardenal, en liten gruppe av "den hårde kjerne" med Ortega i spissen tatt hele makten innen sandinistbevegelsen og fremkalt en krise. THE TABLET

Inntrykk fra Rwanda

Dominikanerordenens leder, fr. Timothy Radcliffe, har besøkt Rwanda: "Kigalis gater er fulle av biler med nummerskilt fra Burundi og Uganda, et tegn på at store menneskemengder har flyttet på seg. Husene og eiendommene til dem som flyktet, er blitt overtatt av rwandere som drog i eksil i tidligere år. Mange av dem som holder til i flyktningeleirene, tør ikke vende hjem fordi de frykter for sitt liv om de forsøker å gjenvinne sin eiendom," sier

14 Baby Johannessen: **Kvinneprestspørsmålet ikke "TABU"**

Pave Johannes Paul IIs apostoliske brev til biskopene om kvinnelige prester er en meningsytring, ikke et dogme, ikke noe Paven har sendt ut *ex cathedra*. Det er de lærde teologer enige om. Selve kvinneprestspørsmålet er en annen sak. Der blir det nok teologisk uenighet i lange tider fremover.

I pave Johannes Paul IIs apostoliske brev *Ordinatio Sacerdotalis* om at presteordinasjonen i den katolske kirke bare er reservert for menn (datert 22. mai 1994), sier Paven: "Jeg erklærer at kirken ikke har noen som helst autoritet til å tildele kvinner presteordinasjon, og at dette lovbud definitivt må følges av alle Kirkens troende." Ordet erklærer" er understreket av meg.

Ingen ex cathedra uttalelse

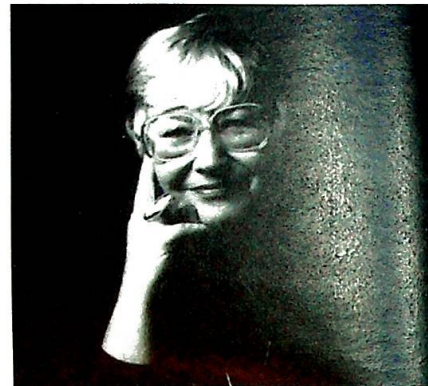
Pater Raulin OP gjorde meg oppmerksom på den viktige distinksjonen mellom "erklærer" og det som ikke sto der, nemlig "jeg bestemmer". Med andre ord: Det pavelige apostoliske brevet er mer en meningsytring fra Paven om spørsmålet om kvinnelige prester enn et definitivt pavelig påbud som hadde måttet skje *ex cathedra* – altså i den hensikt å binde hele Kirken. Det er derfor ikke et dogme Paven har fremsatt. Det synes alle teologer å være enige om.

Etter Det II Vatikankonsil kan Paven bare uttale seg *ex cathedra* i forståelse med biskopene i Kirken v/Bispesynodens tilslutning - hvis jeg har forstått Kirkens aktuelle teologi riktig. Ufeilbarlighet er nemlig ikke Pavens personlige privilegium. (Richard P. McBrien i

"Katolsk Tro gjennom to Årtusinder".) For en dogme-erklæring *ex cathedra* må Paven altså konsultere Bispesynoden på forhånd som *Primus Inter Pares* (førstemann blant likemenn) - det var ikke gjort i dette tilfelle.

Stopp for en høylydt debatt?

Hva var det da Paven ønsket å oppnå? Slik jeg ser det, var det ganske enkelt å få stoppet en stadig mer høylytt debatt om adgangen for kvinner til presteembedet, også i den katolske kirke. I den debatten, som er særlig sterk i USA og i Tyskland, fremheves det av pådriverne for kvinnelige prester at spørsmålet er av disiplinær art. Dette tilbakeviser Johannes Paul II i sitt brev til biskopene. Hele brevet er ganske finurlig skrevet - og man skal kjenne godt til teologisk terminologi for å se det. Paven forbyr nemlig ikke i klartekst en fortsatt diskusjon. Pave Johannes Paul II bare konstaterer at debatten pågår, slik jeg oppfatter det, og så "erklærer" han sitt syn som en konklusjon. Det skjer etter at Paven har vist til Kirkens tradisjon og Magisterium (læremyndigheten), og etter at han har vist til en rekke skriftsteder samt gjentatt synspunkter fra *Inter Insigniores*. Den erklær-

Man er ikke frenetisk pavemotstander om man tar Kirkens overhode så alvorlig at man tillater seg å oppnære, skriver seniorjournalist Baby Johannessen. Foto: Christine Aas.

ringen, som kom fra Kongregasjonen for tros læren, godkjent av pave Paul VI den 15.10. 1976, vedrørende spørsmålet om adgang for kvinner til å bli ordinert til prester, forelå i norsk utgave i 1979 fra Oslo Katolske Bispedømme.

Også i *Inter Insigniores* ble det vist til læremyndigheten. Både NKKF i Norge og WUCWO internasjonalt (katolske kvinneorganisasjoners verdensunion), kritiserte *Inter Insigniores* sterkt, ikke p.g.a. kvinneprestspørsmålet (det lot man ligge), men p.g.a. dokumentets nedverdiggende syn på kvinnen.

Det er dette dokumentet Johannes Paul II har brukt som en av sine referanserammer!! Katolske kvinner som kjenner innholdet i *Inter Insigniores*, reagerte sterkt.

Historisk faktum eller Guds vilje?

La meg oppsummere mitt eget syn ut fra en fordypning i emnet. At den katolske kirke hittil ikke har

Radcliffe til *The Tablet*.

Radcliffe forteller at "de kirkelige strukturer er nærmest falt sammen i mange deler av landet. Tallet på prester og ordensfolk er bare en femtedel av hva det var før massakrene, de øvrige er drept eller har flyktet". Ifølge den apostoliske vikar er det et skrikende behov for modige ordensfolk som kan gjenoppta arbeidet, folk som "bærer vitnesbyrd ved sitt nærvær, som er hos folket i denne korsfestelsens tid".

Radcliffes medbrødre har vært på plass

igjen i Rwanda siden august, men er blitt truet på livet to ganger, og klosteret er blitt plyndret. "Vi feiret Allesjeler dag sammen med søstrene fra klosteret i Biumba hvor de har greid å holdt til helt siden volden startet. De reddet antagelig livet fordi de bor i det området der kampene raste som verst slik at folk konsenterte seg om de andre 'kjempende' - det hjalp vel også at hos søstrene, som hos brødrene, er de to etniske gruppene nokså likelig representert," sier Timothy Radcliffe.

Han forteller at dominikanerne nå åpner et nytt hus i Gitarama i de sentrale deler av landet. "Alle er fremdeles så overveldet av all lidelsen at de knapt har kommet så langt som til å sørge. Tilsammen har brødrene mistet 500 slektninger, mange har mistet hele sin familie. Da jeg forlot Rwanda i et russisk FN-fly, følte jeg at jeg forlot et klosterfelleskap ved korsets fot, en kommunitet som håper på en fremtid som bare Gud kan gi."

hatt kvinnelige prester, betyr ikke at kvinnene for all fremtid må være utelukket fra presteembedet, dvs. sakramentsforvaltningen. Hervé Legrand ved Det katolske institutt i Paris, som var i Norge for en tid siden og bl.a. holdt foredrag om emnet, pekte på at ikke-ordinasjon av kristne kvinner synes å være en rent apostolisk tradisjon og ikke et bud fra Gud. At kvinner ikke har vært ordinert til presteembedet, pastoral gjerning, er et historisk faktum, men ikke en tradisjon i ordets dypeste mening, sa Legrand. Da blir spørsmålet om den katolske kirke kan endre sin dogmatikk? Det ser ikke lyst ut for den nærmeste fremtid. Det betyr ikke at man ikke skal håpe - selv om feministene i Kirken er vel optimistiske, sa Legrand. Man skal bare ikke ha falske forhåpninger!

Slik jeg ser det, kan Pavens brev til biskopene overhodet ikke stoppe *diskusjonen* om kvinnelige prester i den katolske kirke.

Hva betyr Kirkens læremyndighet?

Men Pavens henvisning til Magisterium (læremyndigheten) må tas alvorlig, selv om det her forvirrer mer enn det klargjør. Her finnes sannsynligvis svaret på mange av de problemer vår Kirke har i dag i møtet med den moderne, opplyste verden og bevisste katolikker.

Når det gjelder Johannes Paul IIs apostoliske brev til biskopene, mener den amerikanske professor og jesuittpater Francis Sullivan, ekspert på Magisterium, at språket i Pavens brev ikke gir inntrykk av at Paven har villet innføre et nytt tros-

dogme,- noe som er guddommelig åpenbart. Det betyr at vi som fortsatt ønsker å få utredet spørsmålet om kvinnelige prester i vår kirke, ikke etter Pavens brev, slik mange overfladisk tror, kan beskyldes for å være heretikere eller vil kunne ekskommuniseres fra Kirken. dvs. utelukkes fra Kirkens sakramenter.

Francis Sullivan bekrefter (i *The Tablet* juni 1994) det pater Raulin satte meg på sporet av, nemlig at det språk, de uttrykk, Paven har valgt, mer krever svar enn "religiøs underkastelse". Samtidig er det ikke tvil om at Paven i dokumentet balanserer hårfint mellom å fremme en "guddommelig katolsk tro" og "dette må dere underkaste dere" hvis jeg har forstått Sullivan riktig.

Ut fra Pavens egen forståelse av Magisterium (læremyndigheten), må vi altså se hva det innebærer. Hos Richard McBrien heter det: "Da kirken vokste, og den organisatoriske struktur ble mer komplisert, ble det gitt uttrykk for betenkeligheter over avvikelser og usunn lære. Den sunne læres sikre fundament er Det gamle Testamente. Men i Det nye Testamente hørte belæring ganske enkelt ikke med til kirkens primærfunksjoner.... Belæring var en viktig supplerende funksjon. Det var utlegningen av evangeliet, ikke evangeliet selv. Belæringen var ikke det ord som frelser. Slik forkynnel-

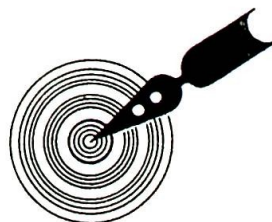
se og belæring ikke er det samme, er heller ikke tro og lære det. Læren tolket troen, er ikke i seg selv tro."

Dette har Johannes Paul II selv sagt hatt i bakhodet da han skrev *Ordinatio Sacerdotalis*. Paven visste at brevet ikke var ufeilbart - *ex cathedra* - samtidig som det pavelige primat ga ham ryggdekning for å gå ut med sitt brev. Det ligger innebygget at Paven ville få de katolske biskoper til å gripe inn i pågående debatt om kvinnelige prester, der hvor den måtte forekomme. Det mange katolikker glemmer, er at de lokale biskoper ved siden av å tilhøre et kollegium hvor Paven er den første blant likemenn, også har stor selvråderett både i henhold til Det II Vatikankonsil og i henhold til Kirkeretten. Så egentlig er det opp til den lokale biskop hvor stor vekt han vil tillegge meningsytringer fra Paven som ikke er *ex cathedra*.

Fortsatt rett til egne synspunkter

Det som er situasjonen, er at pave Johannes Paul II har sendt ut et utall av skrifter i sin embedstid. Jeg har lest de fleste av dem. *Ordinatio Sacerdotalis* føyer seg pent inn i rekken av disse. Det er fromme tanker, lærde synspunkter, klare meninger, men de har alltid en konklusjon som den her omtalte "erklæring", kall det gjerne en "sjokkmelding", - som massemedia raskt griper fatt i. Dermed virker det som om Paven har satt skruestikken på verdens katolikker.

Gjør man seg bryderiet med å gå dokumentene etter i sømmene, og lytter til teologene som vet bedre enn en selv, finner man fort ut at man fortsatt har anledning til å ten-

Sør-Afrika: pavebesøk ønsket

Den sør-afrikanske biskopen Kevin Dowling av Rustenburg mener paven bør besøke landet. Et besøk vil kunne styrke moralen i den vanskelige periode landet nå gjennomlever i kjølvannet av apartheid, mener Dowling. Som sier man bl.a. har vært inne på tanken om. Et mer omfattende besøk hos Sør-Afrikas tre millioner katolikker får komme en annen gang, sier biskop Dowling som var med på bispesynoden i Roma nylig. CATHOLIC HERALD

'Polsk' ikke ensbetydende med 'katolsk'
En offentlig spørreundersøkelse nylig viser at flertallet av polakkene mener man ikke er ekte polakk om man ikke også er romersk-katolsk. Lederen for Polens lutherske minoritet beskylder i den forbindelse den katolske kirke for å opprettholde gamle stereotypier. "Helt siden motreformasjonens dager har man fortalt oss at en

god polakk også er katolikk, og lignende sies fremdeles ofte, fra prekestoler og i pressen," sier den lutherske presten Bogdan Tranta.

Undersøkelsen viser at de eldre og de som er ivrige kirkegjengere, er mest nasjonalistiske. 57 % av de spurte mente at det å være katolikk, var selve kriteriet på en polakk, mens 96% mente en ekte polakk må tale polsk.

ke selv og forfekte egne synspunkter om Kirkens liv, også om kvinnelige prester.

Jeg har lenge forstått at all innsikt og visdom ikke befinner seg innenfor Vatikanstatens murer. I vår universelle kirke finnes det biskoper, prester, søstre, legfolk, kvinner og menn, som også er bærere av Kirkens lære. Vi må derfor ikke bare se oss blind på det som kommer fra Pavestolen som meningsyttringer, men lytte til alle kloke teologiske utsagn, og så sortere tingene ut fra egen innsikt. Dette innebærer ikke som mange overfladisk tror, at man dermed er en frenetisk pavemotstander, men at man faktisk tar Kirkens overhode så alvorlig at man vurderer det som kommer derfra, og tillater seg å oppnøye - når man finner det nødvendig.

Det mest bekvemme hadde vært å tie!!!

Om kirken og historien: Ingen angst for fakta!

Kirken må omgås sin historie med åpenhet og også spore opp sine svake punkter, mener biskop Karl Lehmann av Mainz, formann i den tyske bispekonferanse. Ting må hverken forskjønnnes eller forties, og kildekrifter og dokumenter må til enhver tid være tilgjengelige for historikerne, fremholdt Lehmann i et foredrag nylig - gjengitt i den tyske ukeavisen Rheinischer Merkur - under en katolsk-protestantisk kongress om kirkelige arkiver.

To ekstreme posisjoner bør man for all del unngå, understreket Lehmann. Den ene er fristelsen til å se kirken som noe så "åndelig" og "inderlig" at man skiller den helt ad fra det "den konkret fremstår som". Den andre er å sette et enkelt likhetstegn mellom kirken og dens konkrete historie. Da overser man at "det alltid finnes et transcendent-eskatologisk overskudd i kirkens virkelighet som unndrar seg den historiske fiksering".

Det faktum at det eksisterer kirkelige arkiver, viser at "kirken ikke har lov til å ha et ureflektert forhold til sin historie", noterer Lehmann. Kirken må stadig ta for seg sin historie og reflektere over den". Her spiller gode og velordnede arkiver en viktig rolle, arkiver som kan gi "ubestikkelig vitnesbyrd om hvordan det virkelig var", og som er et vern både mot "skjønnmaleri" og en "ideologi som i tilbakeblikk gjerne hadde sett at ting var annerledes".

Kirken er vel den institusjon i vår kulturkrets som har den lengste historie, og det er viktig at kirken modig tar stilling til sin historie, også de mindre oppbyggelige epoker. "Intet bør forties av det som virkelig har funnet sted. Derfor er det viktig at kirken selv oppsporer de svake punkter i sin historie, at den bekjenner seg til sine svakheter og synder. I dette perspektiv er det nødvendig med en nøktern omgang også med de vanskelige kapitler i kirkehistorien. Den som omgås de dystre hendelser på en differensiert måte, yter en langt bedre tjeneste enn den som bedriver den mest velmente apologetikk. Kirken må regne med at den alltid vil støte på forsømmelser og feil, tvetydigheter og tapte muligheter når den blader tilbake i sin historien. Men dette kan nettopp bidra til å skjerpe dens selvforståelse og samtidig gjøre den ydmyk," sa biskop Lehmann.

Historien gir oss opplysning om hvem vi er, og "hjelper oss til å få øye på de mange muligheter den kristne eksistens åpner for. Slik sett er historien ikke bare noe ytre. Den er en del av kirkens egen identitet, og kan minne oss om at kirken, som vi alltid også kaller hellig, samtidig er syndig og stadig trenger omvendelse," understreket biskop Lehmann.

I et intervju med avisen Gazeta Wyborcza sier Tranta at den "konfesjonelle patriotisme" enkelte katolske prester oppmuntrer til, "skader nasjonens sak". Han håper katolske ledere vil innse at "polskhet er et videre begrep", og at man unngår ytringer som skader annerledes troende".

CATHOLIC HERALD

Ingen tro på helvete

"Jeg er et religiøst menneske, selv om kanskje ikke bedehusmiljøet ville karakterisere meg slik. Dette med religion og slike ting er noe man baler mer og mer med som årene går," sier visekunstneren Halfdan Sivertsen som er oppvokst i et katolsk hjem, i et intervju i Vårt Land.

Han har liten tro på at den lutherske eller den katolske kirke forvalter den eneste

rette sannheten. Og "ingen tro på noe helvete. Og ingen angst. Det er da absurd at Gud, som fremstilles som vår far, skal kunne la sine barn brenne i all evighet. Jeg mener, slik oppfører vi oss ikke overfor barn. Visst kan de finne på mye galt, men når alt kommer til alt, tar vi dem i nakken, henter dem hjem og sier: Det er her dere hører til."

Minneord

Pater Athanasius (Gregor) Kulbach er død. Han døde i sitt åttiende år i Levanger.

Pater Kulbach kom til Norge i 1962 og har siden tjent sin kirke og de mennesker som lærte å se opp til ham som det gode menneske han var.

Hans liv ble satt på de hardeste prøver gjennom krig og elleve års krigsfangenskap der han til fulle opplevde menneskers ydmykelser, ytterste nød og elendighet i leire fra Workuta og Petschora i de arktiske områdene til Charkow og leirene øst for Ural. Derfor ble det en rik opplevelse å få møte og bli kjent med pater Kulbach, et fint menneske som i seg forente bred viten og et generøst sinn. I hans holdning til liv og alle livets ytringer lå en dyp forståelse og respekt som bare finnes i mennesker som mye har sett og mye har måttet holde ut.

Fra Leka til Molde strakte hans pastorale tjeneste seg, og mange ble beriket ved hans medlevende interesser og kunnskaper. Hans lesning var vidtfavnende, og hans korrespondanse med personer og institusjoner som representerte nær sagt alle kulturytringer, var helt imponerende.

Vi - hans venner - tenker på ham med glede og ønsker fred over hans minne.

Dag Skogheim

Kirken mot år 2000:

Stikkordet er omvendelse

Anger og omvendelse innfor 2000-årsjubileet for Kristi fødsel - det er stikkordene i det apostoliske brevet *Tertio millennio adveniente* som ble offentliggjort 14. november. Paven staker opp to "faser" i forberedelsen: fra 1994 til 1996 vil en vatikansk ad hoc komité inspirere verdenskirken til ettertanke og handling omkring "2000-årsjubileets historiske betydning"; fra 1997 til 1999 vil man så i tur og orden rette blikket mot de tre personer i treenigheten - Kristus, Den Hellige Ånd og Faderen.

Paven understreket behovet for anger og omvendelse. Katolske kristne har til tider hengitt seg til tanke- og handlemønstre som faktisk var det motsatte av et vitnesbyrd, og en erkjennelse av "fortidens svakheter" er "ærlig og modig ferd" som kan bidra til å styrke troen.

Til fortidens feil og svikt hører også de som har skadet den kritne enhet, skader "begge parter til tider bærer var ansvarlige for". Dette tynger fremdeles, og her trengs "bot og bedring og ærlig bønn om tilgivelse". Paven oppfordrer til "passende økumeniske initiativer" slik at de kristne kan feire jubileet om ikke i full enhet, så i hvert fall i langt nærmere fellesskap enn tilfellet har vært de siste 1000 år.

Paven tar også for seg de kristnes ansvar for "dagens onder": den religiøse likegyldighet, tapet av sansen for det transcendent, undergravningen av respekten for livet og familien, sekulariseringen og den etiske relativisme, feilaktige teologiske meninger, lydighetskrisen i kirken, kristnes mangel på gangsyn når det gjelder krenkelser av grunnleggende menneskerettigheter og deres ansvar i forbindelse med "alvorlige former for urettferdighet og utestenging". Paven slår til lyd for "en møte for alle kristne" i år 2000 for å understreke den økumeniske og universelle side ved jubileet.

'Usikkerhet' blant Sarajevos katolikker
Den 49 år gamle erkebiskopen av sarajevo, Vinko Puljic, som nylig ble utnevnt til kardinal av pave Johannes Paul II, sier i et intervju med en amerikansk avis at "det er urealistisk" med et pavebesøk i Sarajevo med det første. Pavens planlagte besøk i høst ble avlyst av sikkerhetsmessige hensyn, både pavens egen og folkets.

Den nye kardinalen sa at forholdene igjen syntes håpløse i Sarajevo, og at han

var glad for at paven hadde tatt opp Bosnias sak under sitt kort besøk i Zagreb. Men han tilføyde at avlysningen av Sarajevo-besøket har bidratt til ytterligere usikkerhet og frykt hos Sarajevos katolikker. "Folk spør uvegerlig: 'Hva kommer til å skje med oss når ikke engang paven får dele vår lidelse? Hvem stiller seg da på vår side? Skal vi alle gå til grunne?'"

CATHOLIC HERALD

Uenighet i pavens bispedømme
Rundt halvparten av prestene i Roma, pavens eget bispedømme, er for kvinnelige prester. 16% av dem er "helt uenige" med kirkens lære om familieplanlegging. Og 38 % mener at såkalt kunstig befruktning ikke alltid og under alle omstendigheter burde være forbudt.

Ca. 20 % av av Romas prester ønsker

"Det er bedrøvelig og høyst foruroligende at det fremdeles er nødvendig å dele ut en anti-slaveri-pris," sa den anglikanske biskopen Davis Jenkins da han i slutten av oktober overrakte årets pris til Edwin Paraison, en ung haitisk prest i den episkopale kirke. Han setter livet på spill for å redde sine landsmenn fra slavearbeid på sukkerplantasjene i Den dominikanske republikk. Et emne å ta opp nå før den søte juletid?

Anti-slaveri-prisen ble innstiftet i 1991 av organisasjonen Anti Slavery International for å rette folks oppmerksomhet mot det faktum at det fremdeles finnes slaveri og slavelignende forhold rundt om i verden, og for å hedre dem som modig drar til felts for å bekjempe ondet. Da Edwin Paraison fikk vite at han var tildelt årets pris, var hans reaksjon overraskelse over at folk hadde hørt om arbeidet hans - og glede over ikke å stå alene.

Kamp mot slaveri - "en trosartikkel"

Den unge presten er 32 år gammel, "sjarmerende og veltalende", skriver The Tablet som møtte ham under prisutdelingen i London. I sin takketale sa Paraison at for ham er kampen mot slaveriet "en trosartikkel", sprunget ut av hans dåpsløfte om å elske Gud ved å elske sin neste. Det innblikk han ga i plantasjearbeidernes kår, er rystende. Arbeidsdagen er på tolv timer eller mer, og lønnen utbetales i kuponger som bare kan innløses mot mat og brennevin i sukkerfabrikantenes egne butikker - til 10 prosent mindre enn pålydende! Vakter passer på at arbeiderne ikke rømmer.

"Paraison taler som en foss om de forferdelige forholdene, og hva som må gjøres," skriver The Tablet. "Og om det sjokk han selv fikk da han som ung student besøkte en sukkerplantasje i Haitis naboland. Der og da bestemte han seg til å gjøre noe med det."

Siden da har det vært hans livsoppgave å forsøke å bedre bo- og arbeidsforholdene på plantasjene, få regjeringer til å sette ut i livet de arbeidslovene som faktisk eksisterer samt forbedre dem. Han søker å skape en følelse av identitet hos arbeiderne, forteller dem om deres rettigheter. I 1987 ble to av hans medarbeidere overfalt og drept, og han selv har fått klar beskjed om at han er nestemann på listen.

Men han fortsetter, også med den høyst farlige sport å smugle arbeidere, særlig de ganske unge, ut fra plantasjenestesteder. Han har reddet barn helt ned til 9-10 år, forteller pastor Paraison. Tallet på barnarbeidere har heldigvis gått ned i det siste, takket være innsats fra utenlandske hjelpeorganisasjoner som Paraison samarbeider med. Han forsøker også å etablere en slags fagforeninger, og mener det er en viss villighet å spore hos regjeringen til å gjøre noe. Men understreker av forholdene fremdeles er uhyrlige.

Turister og slaver

Omtrent samtidig med at pastor Paraison fikk sin pris, tok Sturla Stålsett opp de haitiske fremmedarbeidernes uverdige kår i en innsender i avisen Vårt Land. Bakgrunnen var Tjæreborgs nyeste feriekatalog som frister med reiser til Den dominikanske republikk for bl.a. "å oppleve kontrasten mellom de rike og de fattige områdene".

Stålsett, som har bakgrunn i interna-

sjonalt hjelpearbeid, tegner et minst like dystert bilde av forholdene i 'batayene', arbeidsleirene der sukker-slavene bor, som det The Tablet formidlet. De haitiske fremmedarbeiderne gjør det arbeidet landets egne arbeidere ikke vil gjøre, "et blodslit på akkord", skriver Stålsett; arbeiderne er bare "verd så mye som høyrearmen deres orker å kutte (-) Utenom den korte og hektiske sesongen er sukkerkutterne henvist til ørkesløs lediggang. De fleste av dem er kommet over fra Haiti med en drøm om hardt arbeid og raske penger og deretter rett hjem igjen. Men det slår sjelden til. I stedet pådrar de seg gjeld. Eller syfilis." For sukkerfabrikantene sørger for "bokstavelig talt lastebillass" av prostituerte i helgene. Ni måneder av året er sukkerslavene "som i dvale", skriver Stålsett, "mange bukker under i nedverdighelsen - i apati, selvforakt, vold og sykdom."

Internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner har gjentatte ganger konkludert med at de haitiske sukkerarbeidernes levekår i Den dominikanske republikk må karakteriseres som slaveri. "I en årrekke har det vært inngått avtaler mellom de to landenes regjeringer om denne sårt tiltrengte arbeidskraften. Store summer har tilflytt haitiske makthavere for å selge sine fattige landsmenn til nabostaten."

Om det var sukkerslavene og den "kontrasten" de representerer "Tjæreborg vil vise oss?" under Stålsett, "kontrasten mellom turist og slave, mellom beach-hotell og batey? Neppe. Den er nok mer enn 'pittoresk', så det er neppe den reiseselskapet har i tankene."

Sukker uten solidaritet

Kirkelige og humanitære organisasjoner prøver å hjelpe sukkerarbeiderne, forteller Stålsett, "men de er foreløpig bare i stand til å døyve ørlite grann av smerten". Massivt internasjonalt press

mulighet for skilsmisse hvis det ikke lenger er mulig å opprettholde ekteskapet. Det fremgår av en offentlig undersøkelse som ble foretatt av det statlige forskningsinstituttet CNR høsten 1992. Ca. 1.000 av Romas 4.300 verdens- og ordensprester ble spurt. 432 svarte, til tross for at Romas bispevikariat hadde frarådet prestene å delta.

Undersøkelsen viste dessuten at 38% mente ektefeller selv bør få bestemme om de vil bruke kunstig prevensjon. 90% fordømte abort, mens 10% ikke utelukket abort i "ekstreme tilfeller".

Dette er noen av "sjokkmeldingene" fra spørreundersøkelsen, melder Catholic Herald.

'Gammel' visdom

En godbit fra bladet "Under Noreffell, lokalhistorisk tidsskrift": "Presten va innom 'Kyllingheimen' her i vår, da va ho mor 95 år. 'Vårherre har fart fint med deg,' sa'n. 'Ja, men så ha je ikkje klaga hell, je da,' svara ho mor."

mot den dominikanske republikk må til, understreker Stålsett, og minner om at "de dominikanske myndigheter har (minst) ett sårt punkt: Turistnæringen".

Biskop Jenkins minnet i sin tale om et annet: Sukkerindustrien. Her er det mange som bærer medansvar, understreket han: De multinasjonale selskappene som utnytter de haitiske arbeiderne, spiller på den vestlige verdens ukritiske etterspørsel etter billig sukker!

Den dominikanske republikks økonomi som "bygger på sukker og de facto slavearbeid utført av luftfattede haitiere, vakler på sammenbruddets rand", stod det å lese i St.Olav høsten 1992 i en artikkel om Columbus-markeringen i Santo Domingo. Også turistindustrien ble nevnt, et felt hvor landet kom relativt sent, men godt med: "Nordkysten av landet er i dag det mest populære

feriområdet i det karibiske hav med rundt 1.5 millioner turister i året." Skjønt 'godt'? "Suksessen i turistnæringen skyldes de lave lønningene som presses nedover av luftfattede haitiere på desperat jakt etter arbeid."

Haiti er så avgjort ikke blitt rikere siden den gang eller haitierne mindre desperate. Til tross for militærstyrets fall nylig, skal det både år og sosial omfordeling til før det blir bedring å øyne for massene.

Solidaritet koster. Det gjør også egoismen - men da er det ofte andre som betaler regningen. Som sukker-slavene på Haiti. De er bare noen av de mange, mange som lider under mangelen på solidaritet fra vestlige forbrukere.

Verd litt ettertanke mens vi julehandler?

UKJ

Ny bok av pater Aage Hauken o.p.

Anmeldelse kommer på nyåret, derfor kun forlagets vaskeseddel i denne omgang - til orientering og fristelse.

I denne boken tar pater Hauken oss med på nok en pilegrimsferd til antikken. Etter å ha skrevet en gammeltestamentlig teologi (*Teologene som skapte Det gamle testamente*, Oslo 1980), en nytestamentlig teologi (*Myten om Jesus - eller teologene som skapte Det nye testamente*, Oslo 1983) og en bok om historiens Jesus (*Keiser, statholder og galileer*, Oslo 1986), er turen kommet til en ny generasjon kristne - martyrene.

To kjente skikkelser - Ignatius av Antiokia og Polykarp av Smyrna - settes inn i sin historiske og teologiske sammenheng. De viser oss hvor vanskelig kristendommens fødsel på mange måter var. Fremfor alt er forholdet mellom kirke og stat fokusert, et forhold som viser seg å være høyst problematisk.

Ved å lære de første kristne å kjenne, kommer vi også kjernen i kristendommen nærmere, og vi står bedre rustet til å møte utfordringer i vår egen tid. Biskopene av Antiokia og Smyrna hører til oldkirkens fremste trosvitner.

De haitiske fremmedarbeidernes arbeid på sukkerplantasjene i den dominikanske republikk er blodslit på akkord. Foto: Helge Hummelvold, Kirkens Nødhjelp.

Forsvar kvinnes rettigheter!

Pave Johannes Paul II oppfordrer Pakistans biskoper til å fortsette sitt forsvar for kvinners rettigheter og sin motstand mot lover og regler som diskriminerer de kristne. "En betydelig gave den katolske kirke kan gi samfunnet, er det glade budskaps ord om kvinners verd og oppgave," sa paven under de pakistanske biskopers "ad limina-besøk" i Vatikanet nylig.

I et land hvor katolikkene utgjør en forsvinnende liten minoritet, er samarbeid med andre kristne helt vesentlig, sa paven. Nitti prosent av Pakistans befolkning er muslimer, og det gjør også den inter-religiøse dialog til en "nødvendighet" for kirken, understreket han.

CATHOLIC HERALD

Pakistan: kjepper i hjulene for utviklingsarbeidet

Den pakistanske regjeringen har fremmet et lovforslag om langt strengere kontroll med det utviklingsarbeid utenlandske hjelpeorganisasjoner (såkalte NGO-non governmental organizations) utfører. Blir loven vedtatt, betyr det streng overvåking og kontroll av alt hjelpearbeid, og fengselsstraffer eller bøter for alle som ikke overholder reglene, forteller bladet Katholische Missionen.

Stedlige observatører mener landets

20 Bispesynoden om ordensliv - av Else-Britt Nilsen O.P.

En sen søndagskveld midt i oktober ankom jeg Leonardo da Vinci flyplass utenfor Roma. Et av mine første spørsmål til de to fremmøtte prestestudentene lød selvsagt: "Noe nytt fra synoden?" Jo, en av deltakerne, en afrikansk biskop, hadde foreslått legfolk som kardinaler. Ennå på 1500-tallet var flere kardinaler legfolk. Slik kunne også kvinner få et ord med i laget på høyt plan i kirken! Og etter tolv dager med plenumsmøter skulle nå synodedeltakerne fortsette arbeidet i smågrupper.

Flere milepæler

Synodens deltakerantall var rekordstort (348, hvorav 244 med stemmerett). Aldri hadde så mange kvinner vært tilstede. Av de 71 tilhørerne (*auditores*) var 48 kvinner. Og for første gang fikk tilhørerne - også kvinnene - anledning til å komme med innlegg i selve synodeaulaen. En indisk generalpriorinne bemerker i denne sammenheng: "Alle kvinnene snakket utfra sin erfaring, og det de sa var knyttet til virkeligheten. De snakket ikke bare utfra hodet."

Det er verdt å merke seg at synoden ikke utelukkende var opptatt av "vanlig" klosterliv, men også av andre livsformer hvor medlemmene i Kristus-etterfølgelse lover kyskhets, fattigdom og lydighet: Sekularinstitutter og foreninger for apostolisk liv. I tillegg kommer et økende antall "vigslete jomfruer", enker og enkemenn, eremitter. Og nye religiøse fellesskap vokser stadig frem.

Biskopenes ansvar

Kardinal Basil Hume, synodens rapportør (*relator*), insisterte i den store åpningstalen på biskopenes

ansvar når det gjelder å fremme ordenslivet i kirken. "Det er viktig at biskopen anerkjenner og verdsetter ordenslivet for hva det er i kirken, og for alle de pastorale tjenester det bidrar med." Ordenslivet har verdi i seg selv for kirken, og påvirker kirkens liv og sendelse utover et synlig utført arbeid.

Dette siste ble senere utdypet i en av arbeidsgruppene med medlemmer fra bl.a. fem tidligere Østblokk-land: "Lokalkirkene her er bedre tjent med et ordensliv som ikke stuper ut i pastoralt arbeid, men som fornyes like fra roten av og som gjenopplives innenfra." En interessant prioritering i områder hvor behovet for direkte handling synes så stort.

Ordenssamfunnenes autonomi, fremholder Hume videre, står prinsipielt ikke i noen motsetning til hyrdenes rolle, selv om forholdet må harmoniseres. Kardinalen er konkret, med syn både for det positive og det negative: Hvordan skape likevekt mellom nye apostoliske innsatsområder og tradisjonelle som fortsatt er nødvendige? Hvordan åpne for den profetiske dimensjon ved ordenslivet i lokalkirkene

uten at det fører til polariseringer? Hvordan skal ordensmedlemmer trekkes inn i rådgivende og beslutende organer? Hvordan kan ikkeordinerte brødre få mer innflytelse i sine ordener? Utfra hvilke kriterier skal man bedømme nye former for ordensliv?

Så følger "minussiden": Hva skal man gjøre stilt overfor en avvisende holdning til messedeltakelse fordi *menn* fører forsetet? Når fellesskap ikke lenger har noen juridisk overordnet? Når fellesskapet spres fordi medlemmene foretrekker å bo i leiligheter, og selv vil gjøre sine valg? Når ordensmedlemmer offentlig tar standpunkter som er på kollisjonskurs med hva biskop eller pave mener?

"Åndsvitner" og misjonærer

Eksemplene gir nøkternt inntrykk av hvordan ordenslivet utfordrer biskopenes hyrdeverv i kirken. Men størst plass gir Hume de utfordringer ordenslivet selv møter: At ordensmedlemmene må fremstå som "*åndsvitner*" istand til å snakke om Gud utfra egen erfaring. Slik blir de førere på den indre vei, og klostrene skoler i åndelig liv. En annen stor utfordring er knyttet til *livet i fellesskap*. Det eksisterer en gjensidighet mellom felleslivet og troskapen mot løftene, selv om løftene alltid er et personlig engasjement i forhold til Gud.

Misjon, *sendelse*, har alltid vært en utfordring, og svaret er blitt et rikt mangfold av ordensliv. Sendelsen representerer noe helt grunnleggende enten livsformen er apostolisk eller kontemplativ. Utfra sitt særskilte kall utfordres

politikere er interessert i å stikke kjepper i hjulene for NGOene fordi det arbeide de utfører, også bidrar til å skjerpe folks bevissthet og bl.a gjennomskue politikernes tomme løfter. Dertil kommer at NGOene går imot diskriminerende lover og mot den gjennomgående kvinneundertrykkelsen i Pakistan. Og ikke minst mot landets strenge blasfemi-lover som truer hver den som "fornærmer" profeten Muhammed, med dødsstraff. NGOene har nå dannet en komité som skal forhandle med regjeringen.

En bispeuttalelse fra 1981

Følgende sitat er fra det innlegg biskop John W. Gran, dengang biskop av Oslo, holdt på vegne av Den nordiske bispekonferanse under bispesynoden i Roma i 1980 om 'Den kristne families oppgave i verden i dag': "Uten å gi avkall på kirkens lære om det kristne ekteskaps livslange karakter, må det erkjennes at det tross alle forestillinger om det motsatte, eksisterer ekteskap som i bunn og grunn og for bestandig er gått i oppløsning uten at man derfor kan

eller bør tale om personlig skyld. Spørsmålet om under visse omstendigheter å gi disse gjengifte adgang til sakramentene, bør tas opp av synoden."

I en lengre artikkel i det danske kirkebladet "katolsk orientering" i forbindelse med synoden sa biskop Gran bl.a. at det var første gang i kirkens historie at spørsmålet om gjengifte skiltes adgang til sakramentene ble drøftet.

Kvinnene utgjør flertallet av ordensfolket i den katolske kirke, og Karmel Kloster i Tromsø er verdens nordligste kloster. Grunnsteinen til det nye klosteret ble lagt ned den 16. oktober i år, og søstrene utfører mye av arbeidet selv. Foto: Rune H. Schulstad, Nordlys.

ordensfolk til å synliggjøre enheten mellom egen-evangelisering og vitnesbyrd, mellom indre fornyelse og fornyelse i apostolatet, mellom det å være og det å gjøre.

Ordensfolk har alltid vist omsorg for nødlidende grupper: ikke-kristne, syke, unge og fattige. I dag ventet nye innsatsområder: massemedia, kulturliv, vår tids åndelige fattigdom, menneskerettighetsarbeid og forsvar av livet. Ordensfolk må være lydhøre for ropet fra dem som ikke kjenner Kristus, fra dem som utgjør flertallet av menneskeheten, et flertall som stadig vokser. Misjonsarbeidet utgjør fortsatt kirkens største utfordring. Lokale behov må ikke gjøre at man overser de universelle, og spesielt gjelder

dette de internasjonale ordenssamfunn.

Behovet for *inkulturasjon* var et annet viktig område, slik det hadde vært det på Afrikasynoden tidligere i år. Hume omtaler inkulturasjonen umiddelbart etter misjonsavsnittet, men sikter mot alle sider av ordenslivet og mot alle de sammenhenger der ordenslivet finnes. Det dreier seg ikke bare om en tilpasning av skikk og bruk, men også om en dyptpløyende omforming av mentalitet og livsførsel. Utfordringen er ikke bare relatert til kulturer med unge kirker, men gjelder også endringene i Vestens sivilisasjoner. Norm og rettesnor her er ikke den rådende kultur og de sosiale strømninger, men de evangeliske verdier.

Kvinnens plass i kirken

Hume definerer en utfordring slik: "... en særlig viktig og provoserende situasjon som krever et dristig svar, og i vårt tilfelle, i kontinuitet med Evangeliet og under Den hellige ånds påvirkning." Dette uttaler han generelt, men definisjonen passer spesielt godt når han tar opp ordenssøstrenes plass i kirken. Og her utfordres synodeforsamlingen først og fremst.

Ikke bare utgjør kvinnene flertallet av ordensfolket, deres bidrag til kirke og samfunn utgjør en av de viktigste sider ved kirkens liv og sendelse. Prester kan de ikke bli, men det hindrer ikke på noen måte kvinnen - og da også søstrenes - emansipasjon i kirken. De kan være høringsinstans, og de kan delta aktivt i utarbeidelsen av vedtak. De kan spille en enda viktigere rolle i Evangelieforkynnelsen. Hume støtter seg her til en tale av Johannes Paul II siste sommer.

Synodeforsamlingen tok utfordringen, og var godt forberedt. Biskop William Kenney anmodet, på vegne av Den nordiske bispekonferanse, om bedre plass for kvinner i kirken, og fremholdt at ordenskvinnene må behandles som mennenes likeverdige. Videre ba Kenney om endringer i kirkeretten slik at kvinner kan være med i kirkens rådgivende og besluttede organer.

Sr. Klara Sietmann, president i IUSG (*International Union of Superiors General*), konstaterte at "... måten kvinner oppfatter og lever sin gudserfaring på, i frelseshistorien og i kirkens liv, ikke blir tilbørlig anerkjent. Og heller ikke

Peru: sosial rettferd kirkesak

"Vi må være på de fattiges side, kreve forandringer og rettferdighet i samfunnet. Det er kirkens oppgave i Peru," sa biskop Albano Quinn av Sicuani i de sørlige Andesfjellene i en tale i London nylig til staben i den katolske hjelpeorganisasjonen CAFOD. "Når vi sanner om de sosiale forholdene, begynner folk å lytte. Det er vårt vitnesbyrd i dag," sa biskop Quinn. "Perus to hovedproblemer er fattigdom og elendighet, og dette har gitt kirken et helt

annet syn - vi, kirken, må blant annet hjelpe til å finne arbeid for de unge - og de unge utgjør 50 prosent av landets innbyggere." Han minnet om at "kirken er en av de få institusjoner folk i Peru kan stole på, 85 prosent av befolkningen sier de har tillit til den. Himlenes rike er ikke et sted etter døden - det er der vi står her og nå - det er der kirken skal virke."

"Flukten fra landsbygda til byene har avtatt, nå flykter folk ut av landet," sa biskopen. "I dag bør hver åttende peruvianer i

eksil, og om utflyttingen fortsetter i samme tempo, vil én av fem være ute ved århundreskiftet." Forholdene ellers i landet er blitt noe mer stabile, inflasjonen er mer under kontroll, turister og utenlandske investorer vender tilbake. Men respekten for menneskerettighetene er ytterst lav, rettsapparatet er antikvert og gjennomkorrupt og fortsatt "forsvinner folk". Et hydebrev som oppfordrer politikerne til å gå løs på problemene, er på trappene.

THE TABLET

22

finnes det tilfredsstillende uttrykksformer. Det er presserende nødvendig at ordenskvinnen kan få uttrykke Guds rikdom utfra sin kvinnelige erfaring gjennom større og mer virkelig deltakelse på spiritualitetens og teologiens områder."

Sr. Stéphane-Marie Boullanger, visepresident i IUSG, understreket i sitt synodeinnlegg behovet for informasjon om kvinnelig ordensliv, og da helt spesielt ved presteseminarene. "Vi ønsker likeledes at kvinner må få delta på forskjellige nivåer - i menighet og bispedømme; nasjonalt såvel som internasjonalt (Vatikanet) - i diskusjoner og beslutninger, og ikke bare begrenses til iverksettelsen av det som er bestemt."

De samme synspunktene gikk igjen i gruppediskusjonene. Den italienske gruppen med kardinalene Martini og Silvestrini var meget konkrete når de fremholdt at kvinner måtte kunne bli lektorer og akolytter. Andre grupper unngikk ikke klisjeaktige utsagn som at "kvinner skulle høres og tas med i betraktning", eller at "ordenskvinner må bli seg bevisst sin egen verdi."

Men likevel var synoden meget samstemt: Ordenskvinner må få større ansvar i kirken.

Synodens budskap

En synode er bare et konsultativt organ. Den kan gi råd, men ikke beslutte. Høstens synode har gitt en tekst med 55 forslag som paven nå skal ta stilling til. Teksten er inntil videre hemmeligholdt, men "informerte kilder" opplyser at etter en kort innledning består den av tre

hoveddeler; a - definisjon av ordensliv (hva det er), b - fellesskap (rammen for ordenslivet) og c - sendelse, misjon (hva ordenslivet er for).

Løftene om fattigdom, kyskheter og lydighet presenteres som utsagn på tvers av rådende kultur, og de utfordrer dagens idoler. Fellesskap, *communio*, er noe annet enn et moteord for kirke; fellesskap springer ut fra "mangfoldet av gaver, tjenester og Åndens frukter i kirken" og "fører dem sammen i gjensidig samarbeid". Hva sendelse, misjon angår, gjenfinner vi Humes hovedlinjer.

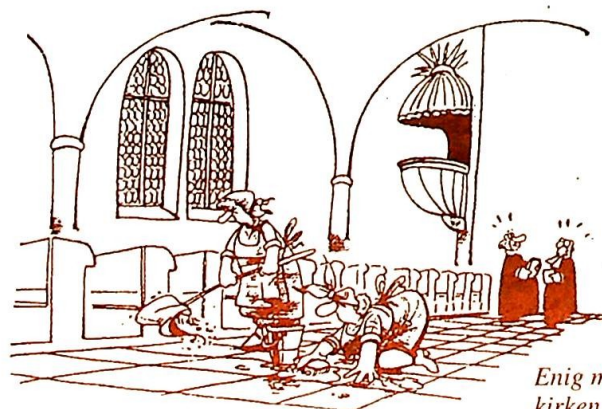
Ble kvinnene glemt? Slett ikke: "Tro mot Kristi eksempel, må kirken være profetisk og støtte og oppmuntre kvinners verdighet, gave og sendelse...". "Det er behov for en åpen og avklarende dialog mellom hierarkiet, ordenskvinner og legkvinner." Oppgaver og ansvar må gis kvinner med kompetanse og evner på området. "Ordenssøstre bør også være med på å utarbeide lovforslag, og da særlig når de angår dem." I tråd

med dette følger en oppfordring til utdannelse i relevante fag (bibel, teologi, kirkerett, pedagogikk etc.).

Det er grunn til å tro at denne synoden i ettertid først og fremst vil bli husket for sin oppmerksomhet mot kvinnene. I og for seg ingen selvfølge, men nokså nærliggende når faktisk 72 prosent av ordensmedlemmene er kvinner. Men denne oppmerksomhet kommer neppe å begrense seg til ordenskvinner. Den vil være av viktighet for alle kvinner i kirken.

*****

Selv kom jeg aldri synoden inn på livet. Riktignok var mitt oppdrag i Roma knyttet til ordenslivet, men for lenge siden: Forholdet mellom St. Josephsøstre og biskop Fallize i årene 1887-92 med materiale trygt forvart i Propaganda-kongregasjonens arkiv. Fjernere kunne jeg ikke være fra synodens arbeid, eller kanskje var det motsatte tilfelle? Historiens budskap er ofte at våre dagsaktuelle spørsmål og problemer slett ikke er så nye og originale som vi gjerne tror.

Enig med deg! Kvinnenes arbeid i kirken er uerstattelig!

En kardinal for Albania

"Nyheten om at pater Mikel Kaliqi var blitt kardinal, ble feiret med ovasjoner og stor messe i katedralen i Shkoder, hans hjemby og et katolsk høyborg," skriver Felix Corley i *Catholic Herald*. Utnevnelsen var kanskje den mest overraskende av samtlige tre. Koloqi er 92 år, og den eldste av de 30 katolske prestene som overlevde kommunistenes diktatur. Han "synes noe brydd over utnevnelsen, som han mener ikke først og fremst skyldes hans egen innsats, men er

en æresbevisning til alle dem som har lidd sammen med ham".

Han studerte til prest i Italia, blant hans medstudenter i Brescia var den fremtidige pave Johannes XXIII. Som ung prest grunnla Kaliqi Katolsk Aksjon i Albania samt skrev tre operaer. Han ble arrestert i 1947 da regimet økte trykket mot religiøse organisasjoner. Etter fire års fengsel, mest i enecelle, ble han overført til hårdt tvangsarbeid med et umøblert rom som husvære og daglig meldeplikt hos politiet. Det var

forbudt for folk på stedet å ha kontakt med en slik "klassefiende". I 1967, året da all religion ble forbudt ved lov, ble han igjen arrestert for anti-kommunistisk propaganda. Han ble frigitt etter ni år og vendte tilbake til Shkoder hvor han trosset de strenge forbud og utøvde sin prestegjerning i hemmelighet.

Siden religionsforbudet ble opphevet i 1990, har Koloqi arbeidet åpent som prest, og også bidratt til å etablere en katolsk presse i landet.

Tredve nye kardinaler

Paven her utnevnt tredve nye kardinaler. Under kardinalmøtet, konsistoriet, den 26. november - det sjettede under Johanne Paul IIs pontifikat - bar de som var i stand til å møte, for første gang sine røde hatter. De representerer til sammen 24 land, og tre av disse landene kan for første gang i historien skilte med en kardinal: Albania, Hviterussland og Bosnia. De nye kardinalene endrer balansen mellom europeiske og ikke-europeiske kardinaler: Det er nå færre fra Europa enn fra resten av verden, men Italia er fremdeles landet med flest kardinaler, hele 16.

Det er nå 167, hvorav 120 har stemmerett ved pavevalg, dvs. de som er under 80 år. Ifølge gjeldende regler er det maksimumsantall for stemmeberettigede ved et slikt valg. 123 av dagens kardinaler er utnevnt av den nåværende pave, hvorav 103 med stemmerett.

Gjennomsnittsalderen for de nyutnevnte er ca. 70 år. Den yngste er erkebiskop *Vinko Puljic* av Sarajevo - "en noe overraskende utnevnelse som vitner om hvor sterkt de ulykkelige forholdene på Balkan ligger paven på hjertet" (*The Tablet*). En av de eldste er dominikanerpater *Yves Congar*, som med denne utnevnelsen får en noe sen anerkjennelse for sitt virke: Congar, som sammen med en del andre progressive franske teologer ble fratatt sin undervisningstilling og fikk publiseringforbud på 1950-tallet av pave Pius XII, ble en av de prominente teologer under Det 2. Vatikanekonsil og bidrog til utformingen av de skjellsettende dokumentene *Lumen gentium* og *Gaudium et spes*. Han har gjennom hele sitt teologiske virke vært en liberal kritisk ånd som ofte har utfordret Roma. De siste ti år har han vært lenket til sykesengen etter et slag - men hans åndskraft er intakt.

Den 80-årige *Kazimierz Swiatek*, erkebiskop av Minsk-Mohilev og nå også Hviterusslands første kardinal, er av polsk opprinnelse. Albanias første kardinal, den 92-årige *Mikel Koloqi*, er en helt fra motstanden mot det aggressivt ateistiske styret under Enver Hoxha, nå prest i bispedømmet Scutari. Andre nye kardinaler med en fortid som dissidenter under kommunistregimer er erkebiskopen av Praha, *Miloslav Vlk*, og erkebiskop *Paul Joseph Pham Dinh Tung* av Hanoi. *Miloslav Vlk*, som er formann i Den europeiske bispekonferanse, ble nektet å virke som prest av de tsjekkiske kommunister og tjente i en årrekke til livets opphold som vinduspusser. Blant 'de nye' er også den 72 år gamle erkebiskopen av Lima i Peru, *Augusto Vargas Alzamora* - en mann som modig tok opp kampen mot den marxistiske terroristbevegelsen "Lysende sti".

Det hersker generell enighet blant kommentatorene om at paven med de nye utnevnelsene ytterligere har "sikret arvefølgen". Kardinalkollegiet var fra før av ingen utpreget radikal flokk, og nyutnevnelsene har ytterligere styrket den læremssig konservative profil hos den gruppe som skal velge ny pave når den tid kommer. Tradisjonen med at det kun er kardinalene som velger paven, går tilbake til det 12. århundre. Det har vært forslag om å bryte 'kretsløpet', det at sittende pave er med på å utnevne det kollegium som skal velge hans etterfølger; f.eks. foreslo den belgiske kardinal *Leo Suenens* på 1970-tallet at kirkens biskoper via formennene for bispekonferansene skulle delta i pavevalget. Men det er blitt med forslagene. (Kilder: *The Tablet*, *Catholic Herald* og *KNA*)

Nytt år - ny årgang!

Mye godt stoff i vente
for
årgang 107
av
St.Olav!

Olav Müller SSCC om pavens bok

Gunnel Vallquist: Katolsk kirkekrise

T. Radcliffe: Fattigdom og generøsitet
Tordis Ørjasæter: Sigrid Undset og kirken

Aslaug Espe: Fremmedfrykt og forbønn

Nils-P. Enstad: Salmedikteren Brorson

Michel Beckers: Bokstav og ånd

Gun Jeanne Wreden: Religion og fred

Albert Raulin: Blaise Pascal

Bernt Eidsvig: Om ytringsfriheten

og

"En fabel" av Tone Ringen

**Bli abonnent -
om De ikke allerede er det!
Eller gled noen med
et gaveabonnement!**

Østerriksk strid om gjengifte skilte
Biskop Kurt Krenn av St.Pölten har varslet lederen for Religionspedagogisk Institutt i St.Pölten, Franz Schmatz, som er permanent diakon og gift, om at han vil bli suspendert både fra sin stilling og sin diakonvigning om han ikke innen en måned trekker tilbake "sitt heretiske syn" på skilsmisse. Schmatz mener at gjengifte skilte, i spesielle tilfeller og etter inngående samtaler med

sin prest, bør få tillatelse til å motta nattverden. Schmatz fremholder at hans holdning er i pakt med praksis i en del andre østerrikske bispedømmer, men biskop Krenn på sin side viser til at han selv alltid har ment at det er "mot Kristi lov" å gi gjengifte skilte adgang til nattverden, og at Troskongregasjonens siste utspill har understreket dette synspunkt.

Wiens hjelpebiskop Krätzl minner i den

katolske ukeavisen *Die Furche* om at nåværende leder for Troskongregasjonen, kardinal Ratzinger, i 1972 - dengang dogmatikklærer i Regensburg - i en publikasjon om ekteskap og skilsmisse fremholdt at under visse omstendigheter burde gjengifte skilte få motta kommunionen. Hvorfor er det som dengang syntes teologisk velfundert, nå, tyve år etter, blitt dårlig teologi? undrer Krätzl.

THE TABLET

Skal gjengifte skilte katolikker som ikke har fått sitt første ekteskap annullert, få motta nattverden? Et brev nylig fra Troskongregasjonen til alle katolske biskoper (St.Olav 10:94, der vi lovt å komme tilbake til saken) gjentar kirkens tradisjonelle nei. Men holder det med slike 'enkle' løsninger?

Nei, mener bl.a. tre tyske biskoper som i fjor i et hyrdebrev slo til lyd for 'pastorale løsninger', det vil si at man ser på det enkelte tilfelle og tar omstendigheter og folks samvittighet med i betraktningen.

Troskongregasjonens brev, undertegnet av kardinal Ratzinger, er et indirekte svar på det tyske utspill. Brevet noterer at "pastorale løsninger" har forekommet "flere steder", men understreker at biskopene ikke har rett til "å bestemme over kirkens disiplin", det tilkommer "det universelle lære-embet, *magisteriet*". Gjengifte skilte som ikke har fått sitt første ekteskap annullert, "lever i permanent og offentlig synd" (den nye katekismen § 2384). Ingen "omstendigheter" kan rokke ved prinsippet.

Brevet understreker at gjengifte skilte ikke er utestengt fra kirkens fellesskap, og at menigheter og prester må vise økt omsorg for dem. Men fellesskapet omfatter ikke alterfellesskapet. Det er ikke kirken som er unødig streng; skilte som inngår nytt ekteskap, setter seg selv i "den objektive situasjon som gjør mottagelse av sakramentet umulig", skriver Ratzinger.

Ikke alle over én kam!

Et katolsk ekteskap er livslangt og uoppløselig, et sakrament man bare kan motta én gang. I visse tilfeller kan det erklæres ugyldig, det vi si at man i

ettertid påviser at ett eller flere av de krav kirken stiller for at et ekteskap skal være gyldig, ikke var oppfylt - en ofte langvarig og ressurskrevende prosess for Tribunalet, den kirkelige ekteskapsdomstol.

De tre tyske biskopene setter ikke spørsmålstegn ved kirkens ekteskaps-syn, men ved den pastorale praksis. "Kirken kan ikke gi slipp på Jesu lære om det uoppløselige ekteskap, men den kan heller ikke lukke øynene for det økende antall skilsmisser," skriver biskopene, som mener "omsorgen for gjengifte skilte" hører til "de mest presserende pastorale oppgaver i dag". Og til omsorg hører at man tar individuelle hensyn. For de sjelesørgere som skal veilede og råde i disse sakene, gjelder det "ikke å skjære alle over én kam". Biskopene minner bl.a. om den - selvsagte! - forskjell det er på "å bli forlatt av sin partner" og "selv å ødelegge ekteskapet", og om at et nytt ekteskap kan ha blitt "en ny moralsk forpliktelse". Hvis gjengifte skilte "etter samtaler og nøye overveielser, er overbevist om at deres første ekteskap er ugyldig, må kirken og menigheten godta dette", heter det i hyrdebrevet.

De tre er ingen teologiske lettvektre: *Karl Lehmann*, biskop i Mainz, er formann i den tyske bispekonferanse og en ansett teolog; *Oskar Saier*, erkebiskop i Freiburg, er konferansens visepresident; *Walter Kasper*, biskop i

Rottenburg-Stuttgart, er medlem av pavens Teologiske Kommissjon og, i likhet med de to andre, ingen kirkelig venstre-radikaler.

I en kommentar til Troskongregasjonens brev understreker de tre igjen at det "ikke på noen måte dreier seg om en grunnleggende dissens" mellom dem og Troskongregasjonen: "Meningsforskjellen gjelder den pastorale praksis i enkelttilfeller. (-) Ansvarlig pastoral fleksibilitet undergraver ikke ekteskapets uoppløselighet" og kan forsvares ut fra kirkens tradisjon.

Teolog-kommentarer

Flertallet av de tyske biskoper støtter direkte eller indirekte sine tre kolleger. Blant de få unntak er biskop *Johannes Dyba* av Fulda og kuriekardinal *Alfons Maria Strickler* som, ifølge den kristne ukeavisen *Rheinischer Merkur*, kaller hyrdebrevet "et antikatoisk anslag" mot den romerske kurie, og understreker at kirkens hierarkiske oppbygning også tilsvarer et "lydig-hetshierarki".

Erkebiskopen i München, kardinal *Wetter*, ser annerledes på saken: "Inntil det motsatte er bevist", har sogneprester og sjelesørgere hans tillit til å bedømme om gjengifte skilte kan ta imot kommunion. Og den østerrikske biskopen *Reinhold Stecher* mener, ifølge *Kathpress*, at mange ekteskap er "ugyldige fra begynnelsen av" uten at det kan bevises for en kirkelige ekteskapsdomstol. En fransk stemme: Presidenten for den franske bispekonferanse, biskop *Duval*, mener, ifølge den katolske avisen *La Croix*, at Troskongregasjonens appell til lov og orden ikke er "særlig evangelisk".

Kirkerettseksperten *Ladislas Örsy*, professor ved *Catholic University of America*, mener de tre tyske biskopene nettopp praktiserer Det

Mens vi venter på den nye katekismen:

“Det kommer mere - dette er bare de ti på topp!”

2. Vatikankonsils lære om at de er Kristi stedfortredere i sine lokale bispedømmer. De “balanserer trofasthet og fellesskap med den universelle kirke med en stillferdig utøvelse av egen autoritet”. Et godt eksempel på hvordan man kan kombinere trofasthet mot loven med den barmhjertighetens ånd “som overgår all menneskelig forstand”, og som har sin kilde i “Jesu legende kraft”, skrev Ôrsy i *The Tablet* i fjor.

“Vår nåværende kirkelov har sine mangler og urettferdige punkter som bør tas opp til diskusjon,” sier presten og teologen *Tim Buckley*, ifølge *Catholic Herald*. I fjor vår fremla han et bredt materiale for den engelske bispekonferanse om den pastorale situasjon for landets gjengifte skilte katolikker.

Mange moralteologer og biskoper vil ha “vanskelig for å godta en del av Troskongregasjonens argumenter”, skriver moralteologen *Kevin Kelley* i *The Tablet*. Når det hevdes at et gjengifte “står i objektiv motsetning til det kjærlighetsfellesskap mellom kirken og Kristus som eukaristien er et uttrykk for”, så “ser Troskongregasjonen bort fra det faktum at vi alle - kirken inklusive - 'objektivt sett' er belemret med syndeskuld”, noterer Kelley. Gode grunner altså til at “vi innleder hver messe med å be om Guds tilgivelse som vi alle så sår trenger”, og at “vi rett før vi mottar sakramentet, sier 'Herre, jeg er ikke verdig'.”

Autoritet og kollegialitet

Forøvrig mener Kelley det er uheldig at Troskongregasjonens brev i det hele tatt er blitt offentliggjort: “Dagens innenkirkelige klima gjør det vanskelig for den enkelte biskop eller bispekonferanse å tillate seg å være uenig med Troskongregasjonens linje - det vil bli tolket som om man bestrider

pavens autoritet.” Men her dreier det seg ikke først og fremst om autoritet, men om kollegialitet - læren om at det er bispekollegiet sammen med paven som skal lede kirken. Og om “hvordan den enkelte biskops autoritet og ansvar på lokalplanet forholder seg til den autoritet og det ansvar andre biskoper samt bispekollegiet med paven i spissen har, og med den særlige autoritet paven har som den fremste i bispekolleget.”

Kollegialiteten angår ikke bare biskopene. Kjernepunktet er “hvordan de

lokale kirker (bispedømmene) kan finne kreative løsninger på de pastorale utfordringer de står overfor, løsninger som faller inn i den bredere katolske sammenheng”, skriver Kelley. Som mener mange teologer tør være skeptiske til de praktiske løsninger Troskongregasjonen foreslår for å regulere irregulære forhold: separasjon eller seksuell avholdenhet innen samlivet. “Å se et slags bror-søsterforhold som en akseptabel løsning, synes å forutsette at kjernen i ekteskapet er seksuallivet, og ikke den helhet som et livsfellesskap i kjærlighetens ånd utgjør”, noterer Kelley.

En stemme fra grasrota

“Jeg skulle ønske kirken ville innse at enkelte ekteskap er ugjenkallelig døde,” skriver *Sylvia Challis* i en kommentar i *Catholic Herald* til Troskongregasjonens brev. Hennes

første ekteskap er annullert, men hennes nye mann er “i kirkens øyne fremdeles gift med Barbara, som han ikke har hatt noe fellesskap med på år og dag.” *Sylvia* og hennes nye mann er begge kirkelig engasjert, men får ikke motta eukaristien. “Jeg hadde aldri trodd at jeg skulle bli 'utestengt fra det gode selskap' av min egen kirke, den kirke jeg er vokst opp i og har arbeidet for, som jeg elsker og respekterer,” skriver *Sylvia Challis*. “Er vi utestengt fordi vi er syndere? Kristus kom for å frelse syndere, og er det ikke nettopp folk som oss som trenger den legende styrke som ligger i nattverden? Vi har lært at Jesu nærvær i eukaristien står sentralt i vår tro og er selve næringen for vår sjel.” Man kan få inntrykk av at kirken gjør “kommunionen til en belønning for god oppførsel”, noterer *Challis*. Som mener kirken “ikke tar vår anger og våre samvittighetsavgjørelser alvorlig.”

Her hjemme

“Det finnes gjengifte skilte hvis første ekteskap har vært ugyldig uten at dette kan bevises ved domstolen,” skrev biskop *Gerhard Schwenzer* i en oppklaringsrunde i bladet *Broen* (5:1991), og det hender at samtaler om saken “med sogneprest eller annen sjelesørger (-) konkluderer at partene ikke er bundet av et tidligere løfte”. Under slike “særskilte omstendigheter” kan presten gi vedkommende adgang til nattverden. Det er viktig å vite at “noen ekteskapsaker kan ordnes på den beskrevne måte uten at dette kan legitimeres overfor fellesskapet”, noterte biskopen videre. Og understreket kirkens “plikt og ansvar” til både å “verne om ekteskapets uoppløselighet og sakramentalitet” og “uten å fire på prinsippene, hjelpe mennesker som er kommet i vanskeligheter”.

Europeiske katolikker:
styrer unna annulleringer?

Ferske statistikker viser at langt færre europeiske katolikker søker om å få sitt ekteskap annullert enn katolikker i andre verdensdeler. I 1992 ble det startet 10.956 annulleringsprosesser i Europa, som har til sammen 288 millioner katolikker, mens tallene for USA er 47.071 prosesser på rundt 55 millioner katolikker. I Tyskland, som har 28.4 millioner katolikker, er hver tredje voksne katolikk gift for annen gang, men kun 848 fremmet en annulleringssak i 1992

- 540 saker som var fremmet i tidligere år, oppnådde annullering. I Italia, hvor 95 prosent av befolkningen kaller seg katolikker, er det ca. 12.000 skilsmisser årlig, men bare rundt 1.500 annulleringer.

Katolske instanser er foruroliget over tallene og tolker dem som en indikasjon på at folk trekker ut i utkanten av kirkelivet. I stedet for å søke annullering, slutter folk etterhvert å gå til messe eller går til messe og kommunion et sted de ikke er kjent.

CATHOLIC HERALD

Kloster der konsentrasjonsleiren stod
Den russisk-ortodokse kirke planlegger å bygge et religiøst senter i Atschair, Sibir, der Stalin hadde en av sine fryktede konsentrasjonsleirer. Det skal bygges 4.5 mil fra byen, på gammel klostergrunn som kirken fikk tilbake for to år siden. Redselen som sitter i fra Stalintiden, skal jages bort av et kloster, en kirke, et aldershjem, et hjem for foreldreløse barn og et museum. Opp mot 250.000 mennesker kan ha mistet livet i Atschair fra 1937 til 1953. KK

26

Sr.Regina Troost in memoriam

Sr.Regina var født i Köln den 15/9-1908; hun døde 2/11 i Oslo. Hun begynte sitt postulat hos St.Josephsøstene i Chambéry i Frankrike i 1926; de evige løfter avla hun på Vor Frue Villa i Oslo i 1932. Fra 1929 til 1932 var hun håndarbeidslærer ved St.Sunniva skole, så flyttet hun tilbake til Tyskland hvor hun virket i tre år og fikk rikelig anledning til å videreutvikle sine kunstneriske evner: Hun underviste i håndarbeid, var organist og pyntet sognekirken.

I 1962 kom hun tilbake til Oslo og tilhørte frem til 1985 kommuniteten på St.Josephs Institutt, så bragte sykdom henne først til Vor Frue Villa og siden til St.Josephsøstrenes sykeavdeling på Grefsen. De siste årene levde sr. Regina mest i fortiden og i fremtiden. Nåtiden klarte hun ikke helt å holde orden på. Men hun tok velvillig imot den hjelp hun trengte hver eneste dag. Hun hadde akseptert sin situasjon og hadde det godt med det. Men til tross for sykdommen klarte hun å vise omverdenen at hun ikke hadde mistet sin humoristiske sans. Og hun hadde fortsatt en treffende replikk og ofte en passende kommentar til livets mange omstendigheter.

Sr.Regina døde i løpet av natten fra Allehelgensdag til Allesjelesdag. Om hun ønsket å dø nettopp på en slik dag,

vet vi ikke, men hun hadde ved flere anledninger uttalt at hun godt kunne tenke seg å dø. Kanskje har også hennes gode kontakt med den største blant våre helgener, Maria Guds Mor, gjort det mulig for henne å få oppfylt sitt ønske. Maria var viktig i hennes fromhetsliv. Måtte hun nå med Maria juble:

*Min sjel opphøyer Herren,
og min ånd fryder seg over Gud,
min frelser.*

(Luk. 1,46-47)

ST.JOSEPHSØSTRENE

Pater Athanasius (Gregor) Kulbach

9.5.1914 - 22.12.1994

Pater Athanasius ble født 9. mai 1914 i Hausen i Tyskland og kom tidlig i kontakt med vårt ordenssamfunn, Picpuspatrene, gjennom våre skoler i Waldernbach og Niederlahnstein. Den 21. april 1936 avla han sine første løfter og studerte deretter filosofi og teologi i Bonn og Trier. I desember 1940 ble han mobilisert til krigstjeneste, og dermed begynte en lang lidelsens vei. I sanitetstjenesten kom han via Frankrike til Russland hvor han opplevde krigens redsler for fullt. I 1944 havnet han i russisk fangenskap og ble først sendt hjem i 1955.

Den 22. august 1956 avla han de evige løfter og ble viet til prest den 21. september samme år i Simpelveld i Nederland. Der virket han i flere år som lektor og underviste i liturgi, musikk og katolsk sosiallære. På grunn av sine personlige erfaringer med nasjonalsosialismen og kommunismen engasjerte han seg dypt i kritisk vurdering av disse.

I 1962 ble han sendt til Norge og var først rektor ved St.Elisabeth Hospital i Trondheim. Fra 1965 til 1985 var han sogneprest i Levanger og fra 1982 til 1989 i Molde, hvor han tross sin alder også midlertidig hadde ansvar for menigheten i Kristiansund. I desember 1989 vendte han tilbake til Levanger, og så lenge kreftene tillot det, hjalp han oss med sjelesorgen.

Det er vanskelig med få ord å gi et utfyllende bilde av p.Athanasius' mangfoldige begavelse, hans mange talenter. Kjernen i hans liv var en dyp

Bønnens apostolat i februar:

At de troende må vite å skjelne mellom ekte og falske verdier i dagens kultur.

At kateketutdannelsen i de kristne fellesskap må være misjonsrettet og økumenisk.

NB.

Er det noen som har en utgave av
Kjelstrups "Norvegia Catholica"
til salgs?

I så fall kontakt

St:Olavs ekspedisjon

tlf. 22 20 72 26

eller

Lennart Ahlström, tlf. 51 52 89 19

(Julegave)

St.Olav

ønsker

*alle sine medarbeidere og alle som på forskjellig vis
har bidratt til å få bladet vel gjennom nok en årgang,
en gledelig jul og et velsignet nytt år!*

27

og urokkelig troskap til Kirken og sitt ordenssamfunn. Hans erfaring med krigens grusomheter og den totalitære ateisme, gjorde ham til en engasjerende forkynner av det glade budskap, og til et menneske som alltid hadde et åpent øre for medmenneskers sorger og bekymringer. Han viet hele sitt liv mye tid og interesse til teologistudier. Han var i tillegg en begavet komponist og musiker og gjorde mye for liturgien. Han skjenket den katolske Kirke i Norge sangboken *Lov Herren* som allerede er blitt brukt over hele landet i mer enn 20 år. Og han nedla dessuten et stort og verdifullt arbeid i å komponere gradualesalmer og alleluia for alle søndager og festdager i kirkeåret.

Ved siden av sine vitenskapelige interesser var p.Athanasius en forståelsesfull sjelesørger og en god hyrde for ordenssøstre og menighetene i Midt-Norge. Han elsket Norge, sitt andre fedreland, av hele sitt hjerte, og han møtte også den norske Statskirken med stor økumenisk åpenhet.

Som ordenssamfunn har vi mistet en trofast, pålitelig og godhjertet ordensbror. Hans siste år har vært preget av sykdom og svekkelse. Men han mestret også denne tiden med selvdisciplin, takknemlighet og sann overgivelse i Guds vilje. Vi begraver vår medbror i håpet om at den trofaste og kloke tjener etter et beveget og engasjert liv har gått inn til sin Herrens glede.

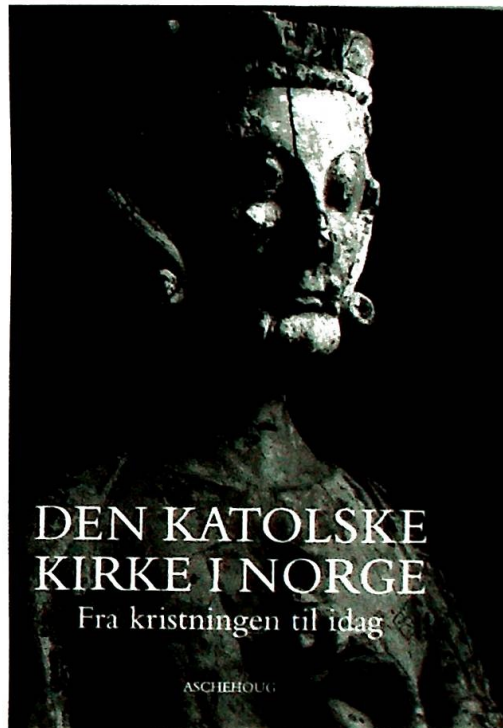
P. Heinz-Josef Catrein SSCC

R.I.P.

Jubileumsboken fra 1993 -

julegaven til den som ikke fikk den i fjor?

“Et betimelig prosjekt, med et omfattende og rikt billedmateriale,” skrev *Øivind Norderval* i sin anmeldelse i *St.Oav*, “viktig fordi katolikker av alle avskygninger har behov for å kjenne sin kirkes historie både til utvikling og kanskje også til korleksjon av sin egen katolisitet. Og ikke-katolikker har i høyeste grad behov for å kjenne den norske gren av en universell kirke slik at uvitenhet og fordommer kan ryddes av veien.”

*De får den i St.Olav Bokhandel i Oslo
eller*

hos Deres lokale bokhandel.

(Pris kr. 290,-)

Liturgisk kalender

Julegudstjenester

Desember

(Norske Tidebønner - uke 3)

14. Johannes av korset, prest og kirkelærer. Jes 45,6-8.18.21-25, Luk 7,19-23
15. Jes 54,1-10, Luk 7,24-30
16. Jes 56,1-3.6-8, Joh 5,33-36
17. 1 Mos 49,2.8.-10, Matt 1,1-17
(Norske Tidebønner - uke 4)
18. **4. søndag i advent.** Mi 5,1-4, Heb 10,5-10, Luk 1,39-45
19. Dom 13,2-7.24-25, Luk 1,5-25
20. Jes 7,10-14, Luk 1,26-38
21. Peter Canisius, prest og kirkelærer.
Høys 2,8-14 el. Sef 3,14-18, Luk 1,46-56
22. 1 Sam 1,24-28, Luk 1,46-56
23. Johannes av Kety, prest.
Mal 3,1-4.
23-24, Luk 1,57-66
24. 2 Sam 7,1-5.8-12.14.16., Luk 1,67-79
Vigiliemessen julaften: Jes 62,1-5, Apg 13,16-17.22-25, Matt 1,1-25
(Norske Tidebønner - uke 1)
25. **Juledag - Herrens fødsel.**
Midnattsmessen: Jes 9,1-7, Tit 2, 11-14, Luk 2,1-14
Messen ved daggrø: Jes 62,11-12, Tit 3,4-7, Luk 2,15-20
3. julemesse - juledag:
Jes 62,7-10,
Heb 1,1-6, Joh 1,1-18,
26. Stefan, Kirkens første martyr.
Apg 6,8-10;7,54-59,
Matt 10,17-22
27. Johannes, apostol og evangelist.
1 Joh 1,1-4, Joh 20,2-8
28. De uskyldige barn i Betlehem, martyrer. 1 Joh 1,5-2.2,
Matt 2,13-18
29. Thomas Becket, biskop og martyr.
1 Joh 2,3-11, Luk 2,22-35
30. Den hellige familie. Sir 3,2-6.12-14, Kol 3,12-21 el. 1 Sam 1, 20- 22.24-28,
1 Joh 3,1-2, Luk 2,41-52
31. Sylvester I, pave. 1 Joh 2,8-21,
Joh 1,1-18
(Norske Tidebønner - uke 2)

ASKER OG BÆRUM

Mariakirken, Nyveien 17, Stabekk		
24.12.	Julaften	kl. 15.30 <i>Familiemesse</i>
		kl. 24.00 <i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 11.00 <i>Høymesse</i>
26.12.	2. juledag	kl. 11.00 <i>Sangmesse</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00 <i>Høymesse</i>

EIKELI

24.12.	Julaften	kl. 15.00 <i>Messe engelsk</i>
25.12.	1. juledag	kl. 09.30 <i>Messe engelsk</i>
01.01.	1. juledag	kl. 09.30 <i>Messe engelsk</i>

ARENDAL

St. Franciskus Xaverius kirke, Kirkebakken 10		
24.12.	Julaften	kl. 24.00 <i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 11.00 <i>Høymesse</i>
		kl. 11.00 <i>Messe</i>
26.12.	2. juledag	kl. 11.00 <i>Messe</i>
31.12.	Nyttårsaften	kl. 18.30 <i>Messe</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 08.00 <i>Messe</i>
		kl. 11.00 <i>Høymesse</i>

ASKIM

Mariakapellet, Roald Amundsensgt. 4		
24.12.	Julaften	kl. 21.00 <i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 12.00 <i>Høymesse</i>
26.12.	2. juledag	kl. 12.00 <i>Messe</i>
31.12.	Nyttårsaften	kl. 16.00 <i>Messe</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 12.00 <i>Høymesse</i>

BERGEN

St. Pauls kirke, Herman Fossgt. 9		
24.12.	Julaften	kl. 15.00 <i>Barnegudstjeneste</i>
		kl. 17.00 <i>Messe på vietnamesisk</i>
		kl. 19.00 <i>Messe på tamil</i>
		kl. 24.00 <i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 11.00 <i>Høymesse</i>
		kl. 13.00 <i>Spansk messe</i>
		kl. 19.00 <i>Messe på vietnamesisk</i>
26.12.	2. juledag	kl. 11.00 <i>Høymesse</i>
		kl. 19.00 <i>Messe på engelsk</i>

Vår Frue kirke, Nylandsveien 31, Sandviken

24.12.	Julaften	kl. 18.00 <i>Messe</i>
25.12.	1. juledag	kl. 09.30 <i>Messe</i>
26.12.	2. juledag	kl. 09.30 <i>Messe</i>

St. Olavs kapell, Finnesvn. 57, Voss

25.12.	1. juledag	kl. 10.30 <i>Messe</i>
--------	------------	------------------------

DRAMMEN

St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1		
24.12.	Julaften	kl. 16.00 <i>Familiemesse</i>
		kl. 23.00 <i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 10.00 <i>Høymesse</i>
		kl. 12.00 <i>Messe på Kongsberg</i>
		kl. 16.30 <i>Høymesse</i>
26.12.	2. juledag	kl. 12.00 <i>Høymesse</i>
31.12.	Nyttårsaften	kl. 18.00 <i>Takkigelsesmesse</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 12.00 <i>Høymesse</i>

FREDRIKSTAD

St. Birgitta kirke, St. Josephsgt. 17		
24.12.	Julaften	kl. 23.00 <i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 10.00 <i>Høymesse</i>
		kl. 18.00 <i>Messe</i>
26.12.	2. juledag	kl. 10.00 <i>Høymesse</i>
		kl. 18.00 <i>Messe</i>
31.12.	Nyttårsaften	kl. 18.00 <i>Messe</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 10.00 <i>Høymesse</i>
		kl. 18.00 <i>Messe</i>

HALDEN

St. Peters kirke, Kristian Vs plass 1		
24.12.	Julaften	kl. 23.00 <i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 12.00 <i>Høymesse</i>
26.12.	2. juledag	kl. 12.00 <i>Høymesse</i>
31.12.	Nyttårsaften	kl. 16.00 <i>Messe</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 12.00 <i>Høymesse</i>

HAMAR

St. Torfinns kirke, Torvgt. 113

24.12.	Julaften	kl. 16.00	<i>Famili gudstjeneste</i>
		kl. 24.00	<i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
		kl. 18.00	<i>Messe på Kongsvinger</i>

HØNEFOSS

St. Theresia Menighet, Vesterngt. 5 B

24.12.	Julaften	kl. 24.00	<i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
31.12.	Nyttårsaftn	kl. 18.00	<i>Høymesse</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>

KRISTIANSAND

St. Ansgar Kirke, Kirkegt. 3

24.12.	Julaften	kl. 16.00	<i>Familiemesse</i>
		kl. 24.00	<i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
		kl. 13.00	<i>Messe</i>
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
27.12.	3. juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse i Kvinesdal, kl. 18.00 Lyngdal</i>
28.12.	4. juledag	kl. 18.30	<i>Flekkefjord</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00	
		kl. 13.00	<i>Messe</i>

LILLEHAMMER

Mariakirken, Weidemannsgt. 3 B

24.12.	Julaften	kl. 13.00	<i>Famili gudstjeneste</i>
25.12.	1. juledag	kl. 18.00	<i>Høymesse</i>

LILLESTRØM

St. Mågnus kirke, Romeriksgt. 1

24.12.	Julaften	kl. 15.00	<i>Barne gudstjeneste</i>
		kl. 24.00	<i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 10.30	<i>Høymesse</i>
		kl. 13.00	<i>Messe på vietnamesisk</i>
26.12.	2. juledag	kl. 10.30	<i>Stefanmesse</i>
01.01.	Søndag	kl. 10.30	<i>Høymesse</i>

LARVIK

St. Frans Kapell, Åsveien 2

24.12.	Julaften	kl. 23.00	<i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 17.00	<i>Høymesse</i>
26.12.	2. juledag	kl. 10.00	<i>Messe</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 10.00	<i>Høymesse</i>

MOSS

St. Mikael kapell, Ryggevn. 24

24.12.	Julaften	kl. 24.00	<i>Midnattsmesse</i>
25.12.	1. juledag	kl. 10.00	<i>Høymesse</i>
		kl. 17.00	<i>Messe</i>
26.12.	2. juledag	kl. 10.00	<i>Høymesse</i>
31.12.	Nyttårsaftn	kl. 18.00	<i>Messe</i>
01.01.	Nyttårsdag	kl. 10.00	<i>Høymesse</i>
		kl. 17.00	<i>Messe</i>

OSLO

St. Olav Domkirke, Akersveien, Oslo

24.12.	Julaften	kl. 15.00	<i>Barne- og familiemesse</i>
		kl. 17.00	<i>Messe på tagalog ("Julenattsmesse")</i>
		kl. 19.00	<i>Messe på vietnamesisk ("Julenattsmesse")</i>
		kl. 24.00	<i>Midnattsmesse</i>
25.12.	Juledag	kl. 09.30	<i>Julemorgenmesse</i>
		kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
		kl. 13.00	<i>Messe på polsk</i>
		kl. 14.30	<i>Messen på spansk</i>
		kl. 16.00	<i>Messe på kroatisk</i>
		kl. 18.00	<i>Messe på engelsk</i>
26.12.	2. Juledag	kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
		kl. 13.00	<i>Messe på ungarsk</i>
		kl. 16.00	<i>Messe på tagalog</i>
		kl. 18.00	<i>Messe på engelsk</i>
27.12.		kl. 11.00	<i>Messe</i>
		kl. 19.00	<i>Messe</i>
28.12.		kl. 11.00	<i>Messe med velsignelse av småbarn</i>
		kl. 19.00	<i>Messe</i>
29.12.		kl. 19.00	<i>Messe</i>
30.12.		kl. 11.00	<i>Messe</i>
		kl. 17.45	<i>Messe på vietnamesisk</i>
		kl. 19.00	<i>Messe på polsk</i>
31.12.	Nyttårsaftn	kl. 18.00	<i>Takksgelsesmesse</i>
01.01.		kl. 09.30	<i>Fromesse</i>
		kl. 11.00	<i>Høymesse</i>
		kl. 13.00:	<i>Messe på ungarsk</i>
		kl. 14.30:	<i>Messe på spansk</i>
		kl. 16.00:	<i>Messe på kroatisk</i>
		kl. 18.00:	<i>Messe på engelsk</i>

Januar 1995

- Guds hellige mor Maria.** 4 Mos 6,22-27, Gal 4,4-7, Luk 2,16-21
- Basilios den Store og Gregor av Nazianz, biskoper. 1 Joh 2,22-28, Joh 1,19-28
- 1 Joh 2,29-3,6, Joh 1,29-34
- 1 Joh 3,7-10, Joh 1,35-42
- 1 Joh 3,11-21, Joh 1,43-51
- 1 Joh 5,5-13, Mark 1,7-11 el. Luk 3,23-38
- Raimund av Peñafort, prest. 1 Joh 5,14-21, Joh 2,1-11 (Norske Tidebønner - uke 3)
- Herrens åpenbaring.** Jes 60,1-6 Ef 3,2-3a,5-6, Matt 2,1-12
- Herrens dåp. Jes 40,1-5,9-11, Tit 2,11-14. 3,4-7, Luk 3,15-16,21-22
- Heb 2,5-12, Mark 1,21-28
- Heb 2,14.-18, mark 1,29-39
- Heb 3,7-14, Mark 1,40-45
- Hilarius, biskop og kirkelærer. Heb 4,1-5,11, Mark 2,1-12
- Heb 4,12-16, Mark 2,13-17 (Norske Tidebønner - uke 2)
- 2. søndag i det alm. kirkeår.** Jes 62,1-5, 1 Kor 12,4-11, Joh 2,1-11
- Heb 5,1-10, Mark 2,18-22
- Antonius, abbed. Heb 6,10-20 Mark 2,23-28 18.- 25. januar: Bønneuken for kristen enhet
- Heb 7,1-3,15-17, Mark 3,1-6
- Henrik, biskop og martyr. Finnlands vernehelgen. Heb 7,25-8,6, Mark 3,7-12
- Fabian, pave og martyr. Sebastian, martyr. Heb 8,6-13, mark 3,13-19
- Agnes, jomfru og martyr. Heb 9,2-3,11-14, Mark 3,20-21 (Norske Tidebønner - uke 3)
- 3. søndag i det alm. kirkeår.** Verdensdagen for fred. Neh 8,1-10, 1 Kor 12,13-30, Luk 1,1-4,4,14-21
- Heb 9,15,24-28, Mark 3,22-30
- Frans av Sales, biskop og kirkelærer. Heb 10,1-10, Mark 3,31-35
- Apostelen Paulus' omvendelse. Apg 22,3-16 el. Apg 9,1-22, Mark 16,15-18
- Eysteinn, erkebiskop. Timoteus og Titus, biskoper. Heb 10,19-25, Mark 4,21-25
- Angela Merici, jomfru. Heb 10,32-39, Mark 4,26-34
- Thomas Aquinas, prest og kirkelærer. Heb 11,1-19, Mark 4,35-41 (Norske Tidebønner - uke 4)
- 4. søndag i det alm. kirkeår.** Jer 1,4-5,17-19, 1 Kor 12,31-13,13, Luk 4,21-30
- Heb 11,32-40, Mark 5,1-20
- Johannes Bosco, prest. Heb 12,1-4 Mark 5,21-43

Har De fem kroner ekstra?

Da har de råd til å
fornye abonnementet
på

St.Olav Tidsskrift.

Etter 6 år uten prisøkning
ber vi nå om fem kroner mer fra
våre innenlandsabonnenter.

Ny pris i 1995: kr. 200,-

30

En bok til hjelp for dem du er glad i

TIL MINE KJÆRE

EN PERSONLIG
VEILEDNING FOR
DE ETTERLATTE

I denne vakre boken kan
du på en praktisk og verdig
måte notere dine ønsker
vedrørende gravferden og
hva du vil skal skje med
dine papirer og eiendeler.
Slik kan du gjøre det
lettere for dine pårørende i
den vanskelige tiden etterpå.

Vi anbefaler boken
og tilbyr den nå for kr. 95,-.

Skriv eller ring om den.

T. S. JACOBSENS

Begravelsesbyråer

Hovedkontor:

SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzalléen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grensesvingen 7, Fyrstikkertorget

St. Hallvard kirke, Enerhauggt. 4

24.12.	Julaften	kl. 14.00	Barnemesse
		kl. 22.45	Midnattsmesse
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	Høymesse
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	Høymesse
31.12.	Nyttårsaften	kl. 10.00	Messe
		kl. 18.00	Takkegudstjeneste
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00	Høymesse

St. Dominikus Kirke, Neubergrgt. 15

24.12.	Julaften	kl. 24.00	Midnattsmesse
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	Messe Merk: Ingen annen messe 1. juledag
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	Messe
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00	Messe

Lunden kloster, Øvre Lunden 5

24.12.	Julaften	kl. 23.00	Matutin
		kl. 24.00	Midnattsmesse
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	Høymesse
		kl. 18.15	Vesper
26.12.	2. juledag	kl. 10.00	Høymesse
		kl. 18.15	Vesper
31.12.	Nyttårsaften	kl. 24.00	Matutin
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00	Høymesse
		kl. 18.15	Vesper

STAVANGER

St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8

24.12.	Julaften	kl. 16.00	Barnegudstjeneste
		kl. 19.00	Messe på engelsk
		kl. 23.00	Midnattsmesse
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	Messe
		kl. 13.00	Messe m/viet. lesn. og sang
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	Høymesse
		kl. 11.00	Messe i Egersund
		kl. 17.00	Messe på Tau (Jørpeland)
31.12.	Nyttårsaften	kl. 18.00	Messe ved årsskiftet
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00	Høymesse på norsk

TROMSØ

Vår Frue kirke, Storgt. 94

24.12.	Julaften	kl. 24.00	Midnattsmesse
25.12.	1. juledag	kl. 11.00	Høymesse
		kl. 19.00	Messe
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	Høymesse
		kl. 19.00	Messe

Karmelittnonnene, Holmboevn. 8

24.12.	Julaften	kl. 22.00	Midnattsmesse
25.12.	1. juledag	kl. 10.00	Messe
26.12.	2. juledag	kl. 10.00	Messe

TRONDHEIM

St. Olav kirke, Schirmersgt. 1

24.12.	Julaften	kl. 15.00	Barnegudstjeneste
		kl. 24.00	Midnattsmesse
25.12.	1. juledag	kl. 09.00	Hyrdemesse
		kl. 11.00	Høymesse
26.12.	2. juledag	kl. 11.00	Høymesse
28.12.	Tirsdag	kl. 11.00	Messe med velsignelse av barna
31.12.	Nyttårsaften	kl. 17.00	Takkemesse
01.01.	Nyttårsdag	kl. 11.00	Høymesse

TØNSBERG

St. Olav kirke, Botnegt. 22

24.12.	Julaften	kl. 23.00	Matutin
		kl. 24.00	Julemesse (Midnattsmessen)
	Juledag	kl. 03.00	2. julemesse (Messen ved daggrø)
		kl. 11.00	3. julemesse (Dagens høymesse)
	2. juledag:	kl. 11.00	Vietnamesisk messe
	Nyttårsdag:	kl. 11.00	Høymesse
		kl. 17.00	Messe i Sandefjord

Neste nummer utgis 25. januar. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Albert Raulin o.p.

Bernt Eidsvig

Gunnel Vallquist

Liv Greni

ISSN 0802-6726

Brian McNeil c.r.v.

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 200,— for 1995

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

31

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63

ST. OLAV ER JULEBUTIKKEN
BEGYNN Å SAMLE TIL EN
JULEKRYBBE

Figurene kan kjøpes enkeltvis.
Vi har figurer fra Norge, Tyskland,
Frankrike og Mexico.

FORSKJELLIGE STALLER

JULEMUSIKK FRA HELE VERDEN

IKONER OG KUNSTKALENDERE

RØKELSE OG RØKELSESKAR

OG BYENS PENESTE JULEKORT
MED KRISTNE MOTIVER

Utvidet åpningstid:

28.11.-23.12: Kl. 09.00-18.00

Lørdager : Kl. 09.00-15.00

Jul/nyttårsaf: Kl. 09.00-12.00

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
GEORG FOERSTER
Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

Vennligst meld
adresseforandring
til
St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

CARITAS | NORGE
DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo, Tlf.: 22 60 77 75

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

Blikk på tiden

Jula - klam hjemmekos?

Jula handler om Guds solidaritet med mennesket. I århundrenes løp har høytidens innhold blitt forvandlet til en absurd kollektiv unntakstilstand. Vi dynger hverandre ned med gaver som ingen ønsker seg, vi spiser oss sengeliggende, vi drikker oss sløve, vi koser oss halvt ihjel - og har til og med vært i kirka på julekvelden.

Ei julenatt tilbragte jeg gatelangs i en av våre storbyer. Det var ikke mange å se utendørs. Det blåste så varehusenes granbarpynt føyk gjennom lufta. Regnet pisket mot asfalten og overdøvet kirkeklokkene noen kvartaler bortenfor. Tida gikk sakte, og alle butikker og venterom var stengt.

Gjennom opplyste vinduer kunne jeg se inn i den norske julekosen. Jeg hørte julesanger gjennom vindkastene, jeg så middagsbord, jeg så mor, far og bestemødre i en familiær lykke som forekom meg uanstendig lukket og ekskluderende. Jeg følte meg som

en kikker, og trodde at det var *jeg* som krenket julebudskapet. Jeg var sytten år og visste ikke bedre. Den samme følelsen kunne jeg lese i ansiktene til et par forfrosne pønkere, et psykiatrisk kasus som søkte deking i et uværsskur, og de få andre utstøtte som befolket gatene som høytidens uønskede julegaver.

Det er ikke uten grunn at klinikker, rusanstalter og varetoksceller fungerer som en omvendt adventskalender: jo nærmere jula kommer, jo fullere blir lukene. Når din egen kjernefamilie ikke finnes, og andre kjernefamilier er sveiset sammen til en ugjenomtrengelig enhet, får man søke fellesskapet blant de tiloversblevne. Det er langt fra Guds solidaritet med mennesket, til den iskalde fronten av klam hjemmekos som stenger de enslige ute.

Stadig flere opplever juledagene som et mareritt. Og vi vet det. Vi sender kanskje en bønn for de ensomme når vi feirer julemessen. Vi gir kanskje en ekstra hundrelapp til Frelsesarmeen. Men så går vi hjem og bolter døra. I iveren etter å spre hygge og kjærlighet blant våre nærmeste, slår vi porten igjen for vår *neste*, som ikke nødvendigvis tilhører familiens innerste sirkler. Kanskje er ikke denne nesten spesielt sympatisk, heller. Han kunne komme til å forstyrre idyllen hvis vi slapp ham inn... Det er ingen kunst å elske den som elsker oss. Som kristne burde vi vite at julebudskapet handler om de

andre. "Elsk meg mest når jeg fortjener det minst, da **trenger jeg det mest**".

Josef og Maria kom til et sted de ikke var ønsket. Jesus kom til en verden som gjorde sitt for å støte ham ut, bringe ham til taushet, drepe ham. Likevel sluttet han aldri å elske. Han beskyttet aldri seg selv og sine ved å stenge andre ute. For ham var familien de som søkte fellesskap med ham. Det er lett å være generøs i jula. Problemet er at vi deler raust det vi ikke trenger med dem som ikke trenger det.

Den jula jeg gikk gatelangs og kikket inn gjennom rutene på juletrær og gavepakker, ønsket jeg meg ikke marsipangriser og Sølvguttene i stereo. Jeg ønsket meg ly for uværet og mennesker som ville meg vel - for noen timer. Selvfølgelig turte jeg ikke banke på en fremmed dør. Jeg ville ikke, heller. Det hadde fratatt meg den siste rest av selvrespekt. Jeg håpet bare at noen av disse snille og hyggelige menneskene ville løfte blikket fra julemiddagen og se ut av vinduet og få øye på meg.

Jeg håpet forgiveves.

Backstreet Girl